M. FOLCH Y TORRES

Reixes Enfora

DRAMA EN
TRES ACTES

Manel Folch y Torres

REIXES ENFORA

DRAMA EN TRES ACTES

BARTOMEU BAXARÍAS
IMPRESSOR : : P. Mercader, 10
BARCELONA

PERSONES

MARIÁNGELA.—Dòna de sa casa; 32 anys, emprò aparentantne més. Castigada per les penes, que hauríen acabat per abátrela sense la fortalesa que li dona el ser mare. Viu resignada a les conseqüencies de la desgracia del seu marit fins que comprèn clarament que poden desviarli'l fill; llavors trenca tots els respectes y's fa forta contra'l seu natural encongiment.

Vesteix de negre al primer acte; roba de colors soferts als demés.

ESPERANSETA.—Germana de la Mariàngela; 20 anys. Animada y alegre, mes d'una sensibilitat refinada. Els seus aixelebraments no son efecte, com en tantes altres, de la manca de seny, ja qu'es entenimentada, y forsa.

Al primer acte vesteix d'escarràs; als altres va més ben habillada.

SEBASTIÁ.—Marit de la Mariàngela; 35 anys. Llicenciat de presiri. La exaltació del seu temperament sense'l frè d'una voluntat educada, va fer la seva desgracia malbaratant les seves qualitats de bonhomía. Els vicis de presiri han trobat en ell camp ben adobat. Perfectament convensut de la seva impotencia moral, ni tracta de reaccionar, ni li dol la seva misèria de la que acaba per serne inconscient.

Vesteix calces de pana, brusa llarga d'un tò grisench, gorra, espardenyes de betes, tapaboques.

Don Lluís.—Advocat digne de més sort que vegetar en una vila; 45 anys. Es un revolucionari en el bon sentit de la paraula. Convensut de que per la seva carrera te una missiò social a complir, no's limita a exercirla per ofici, sino que se'n val pera fer sentir arreu la influencia de la seva ànima piadosa y altruísta. La convicció madurada de les seves idees reformadores de l'administració de justicia y del règim penitenciari, el porta devegades a semblar predicaire, mes may pot sospitàrseli ni la més lleugera posa. Al primer acte vesteix de fil o d'alpaca, y barret de palla; en el segon, trajo negre d'americana y barret tou; als ters, igual que en l'anterior ab l'aditament de la capa.

Onofre.—Pare de la Mariàngela y de la Esperanseta; 60 anys. Home reposat y de bon sentit pràctich; feinejador. Espera temps millors pera casa seva mentres racionalment pot esperarlos. Quan se veu el desengany se mostra resolut y decidit.

Al primer acte va en cos de camisa; als altres dos porta calces y ermilla de pana, garibaldina y manta; espardenyes de betes; gech quan s'indiqui.

Llorensó.—Obrer de brigada; 23 anys. Natural apocat y ingènuu, sense tenir res d'idiota. No coneix les passions si be la seva ineducació que li ha pri de formarse caràcter, el fa un bloch de cera ahont lo mateix s'hi enmotllen els bons sentiments que les males costums.

Al primer acte va *de les festes;* al segon y tercer ab la roba del trevall, segons l'estació.

Don Albert.—Enginyer; 40 anys. Anima simplista; d'idees conservadores, de motllo. Molt fí y complimentós.

Vesteix de rigorós hivern.

Tianet.—Fill den Sebastià y de la Mariàngela; vuit anys. Despert y de comprensió fàcil, mes l'ambient de tristesa en que ha nascut y s'ha criat, li

han imprès cert aire d'encongiment al qual hi ajuda la seva complexió delicada y lo molt aviciat que l'han tingut els seus. Vesteix bruses de teixit, gorra y espardenyes; de més a més, tapaboques al segon y tercer acte. En les últimes escenes de l'obra, ab les variacions d'indumentaria que siguin apropiades.

GENT DEL POBLE.

El primer acte passa al estiu; els altres dos, al hivern.

L'acció en una vila cap de partit, compresa en la jurisdicció de l'Audiencia Provincial de Barcelona.

Dreta y esquerra, les del actor.

Aquest drama va ser estrenat en el Teatre Català (Romea) la nit del 26 de Febrer de 1910, baix el següent reparriment:

Mariángela, D.ª Elvira Fremont; *Esperanseta*, D.ª Antonia Baró; *Sebastiá*, D. August Barbosa; *Don Lluís*, D. Enrich Guitart; *Onofre*, D. Miquel Sirvent; *Don Albert*, D. Lluís Puiggarí; *Tianet*, nena Ortiz.

Director de companyía: D. Enrich Guitart.

Director artístich: D. Adrià Gual.

PRIMER ACTE

Baixos d'una casa d'obrers endressats. Al fons, cap a la dreta, porta d'entrada ab vidriera, a través de la qual se veurà el càncell y més enllà el carrer. Al mateix fons, cap a l'esquerra, finestra reixada ab repisa interior d'una altura prudencial, y a la repisa testos ab plantes y flors de la temporada. Una cortina de vions blaus o vermells suavisa'l batement de la llum qu'entra paliada dintre de l'habitació. Entre la porta y la finestra un prestatge senzill ab piles de espardenyes noves, capdells de cordill, rotllos d'espart, etc.; una taula d'espardanyer. A la dreta, primer terme, armari ab vidrieres obert a la paret, contenint vaixella; els prestatges guarnits ab paper brodats de colors llampants. Un banch de cantis a la vora. Davant del armari, prenent un xich d'escena, taula de menjador; penjat a sobre la taula, un quinqué de petroli ab guardavistes de paper vert retallat. A segón terme de la mateixa banda, porta que té accés a la cuina. A l'esquerra, primer terme, porta que dona a l'eixida; a segón terme, practicable, y visible al espectador, el primer tram de l'escala que condueix a les habitacions superiors. Repartides per la escena algunes cadires de boga. Per les parets algún cromo enquadrat, d'assumpte carrincló. Tot que respiri gran netedat. L'acció comensa a mitja tarda d'un día d'istiu.

ESCENA I

MARIANGELA, ONOFRE

(*La primera asseguda al costat de la taula repassant roba.—Onofre, treballant a la taula d'espardenyer*).

MARIANGELA

¡Reina, quina calor! (*Para la tasca tot fent un esbufech*).

ONOFRE

Sí que n'ha feta forsa avuy; jo estich tot amarat.

MARIANGELA

Sí, no t'escarrassis. Divendres vinent es mercat y haig de deixar enllestits els parells.

MARIANGELA

Ja us he dit forses vegades que prengueu qui us ajudi, home.

ONOFRE

Si que sirgariam bé. Bon goig que'ns hi quedés la vida a nosaltres y voldrías pendre gent?

MARIANGELA

Jo us ho dich perque'm feu pena, vaja, que als vostres anys us hagueu d'afanyar d'aquesta manera. ¡Ay Senyor, jo que havia somiat pera vos una vellesa tant tranquila!

ONOFRE

Donchs ¿qué vols ferhi, noya? No totes les coses venen tant planeres com un las voldría.

MARIANGELA

A nosaltres si que no'ns han perdonat pas les desgracies.

ONOFRE

Ben cert, però tant n'hauríam tret de félshi mala rebuda.

MARIANGELA

Sort de vos pare; si hagués anat per mí sola lo mateix m'hauría fet tot, pero pensant ab el meu fill, ab el Tianet que llavores encara havía de venir al mon...

ONOFRE

¡Y es clar, dona! Es lo que vaig dirte quan després de la desgracia del teu home t'havías ficat al cap posarte à servir. Bé prou que'm va costar de donarten desentenent.

MARIANGELA

Darrera d'una pena tant grossa com aquella, a tot m'hauría sapigut avenir, a tot; després, que lo que més m'agoniava, era l'haverme de quedar a n'aquesta casa, ahont tot me recordava a n'ell, al Sebastiá; l'haverme de topar ab gent que la sabía la seva mala hora y que semblava que me la retreguessin ab les seves miradas com un afront, com si jo n'hagués sigut la culpable de lo passat.

ONOFRE

Manías teves; com si no s'hagués posat ben bé pel clar que tu n'erets ben ignocenta de lo que s'alabava aquell brétol que al infern cremi. Si aixís no hagués sigut, potser el Sebastiá no s'hauría arriscat a fer lo que va fer, perque no t'ho haurías merescut, vaja.

MARIANGELA (*ab fonda tristesa*)

¡Ay Senyor! y pensar qu'encara no feya l'any de casats que ja vaig haver de viure com una viuda y de posarme dol pel marit, talment com si fos mort.

ONOFRE

Héusen un'altra. No sè perqué ho vas haver de fer això; com si encare no se't conegués prou assobre la tristesa... Y vaja, no'n parlém més perque ab aquestes coses no fás sino afegir llenya al foch y al altre tampoch l'aconsolen de res. (*Pausa curta. Tranzició*). ¿Sabs que'l dia ja s'ha escursat bon tros?

MARIANGELA

Correu la cortina; ara ja no hi ha ressol.

ONOFRE

Tu hi caus, noya; axís també passarà més aire. (*Corra la cortina*).

ESCENA II

MARIANGELA, ONOFRE, TIANET

(*Tianet vé del fons ab la cartera dels llibres penjada al coll*).

TIANET

Deu vos guart, mare.

ONOFRE

Bo, ja tením aquí al heréu escampa.

TIANET (*rient del motiu*)

¡Ela! ¡L'heréu escampa!

ONOFRE

¿Y que no se li fa rés al avi?

TIANET (*fentli l'amistat*)

Oy que sí.

ONOFRE

Que Deu te fassi un bon minyò.

TIANET

Es que ja'n soch de bon minyò. (*Obrint la cartera y ensenyant un premi.*) Mireus, avuy el senyor mestre m'ha donat un *premio de aplicación* que val per cinch

ONOFRE

Bé noy, bé; estudia forsa que'l mestre 's fa vell, ¿sents?

TIANET

No se'n fa no, que ja n'es; si té'l cap tot blanch que sembla una congesta.

MARIANGELA (*reptantlo*)

No se'n burlen els noys del senyor mestre.

ONOFRE

Y bé, no ho diu pas ab malicia. (*A n'en Tianet*). Endemés. heu plegat molt dejorn avuy.

TIANET

¿Y que no us recordéu que som dissapte?

MARIANGELA

Avuy perque es dissapte, y l'altre dia perque es dijous, jo crech que per vosaltres hi han més festas que dies feiners.

TIANET

¡Tant de bó!...

ONOFRE (*rient*)

¡Recuiro de bordegassot!

MARIANGELA

Qualsevol diría que't reca molt anar a estudi. Mira, si de cas dígaho y't posarém a treballar. ¿Que no t'agradaría seguir ofici?

TIANET (*ab decisió*)

No pas per ara; jo vuy ser *amvocat* com Don Lluis, que s'es senyor y's guanyen molts diners, perque jo he sentit a dir que Don Lluis es molt rich.

MARIANGELA (*reptantlo suaument*)

Els noys no n'han de fer cabal dels diners, sino que han de mirarne la bondat de les persones. En això sí que haurías de mirar de semblarthi a Don Lluis quan siguis gran.

TIANET

Sí, pero jo també voldría ser *amvocat* com ell.

MARIANGELA

Però, no veus que nosaltres som pobrets y no't podríam fer seguir estudis?

TIANET

¿Y això que hi fa? No'n calen pas de diners pera estudiar!...

MARIANGELA

Donchs qué?

TIANET

Llibres, calen, llibres.

ONOFRE (*rient*)

Bona, bona, noy.

MARIANGELA

Gairebé 'm faries riure tu també.

ONOFRE

Y veyam, digues; d'ahont t'ha vingut la pensada de ferte advocat?

TIANET *ingénuament*)

Es que veureu; com que he sentit a dir que'ls *amvocats* deslliuren de la presó y com que a la presó jo hi tinch el pare, aixís le'n treuría, vés; ¿oy, mare? (*Mariangela visiblement emocionada esgarría la vista mitj girantse d'esquena a ne'n Tianet. Pausa.*) ¿Que no'm responeu, mare?

MARIANGELA

(*Apart, aixugantse'ls ulls dissimuladament*) ¡Pobre fill meu!

ONOFRE

(*A n'en Tianet, ab tranquilitat forsada, provant de sortir de la situació.*)

Vés, vés a dalt a posarte l'altra brusa.

TIANET

(*Apart a Onofre, intrigat per lo que passa*) Avi, que té la mare? Diría que plora.

ONOFRE

Y res, home, no té. (*Empenyent a n'en Tia-*

net cap a la escala, esquerra, segon terme.) Vés, vés a desmudarte mentres t'aparíen el brenar.

TIANET

Que potser no's troba bé la mare?

ONOFRE

Sí, home, sí. (*En Tianet desapareix pel llock indicat.—Onofre va a reunirse ab la Mariangela un cop veu que aquell ha desaparescut completament*).

ESCENA III

MARIANGELA, ONOFRE

(*Mariangela segueix plorant en silenci*).

ONOFRE

Vaja, ho veus, dona? No sé com has de ser aixís. Fesho per aquesta pobre criatura que bé prous y masses n'ha vistes de tristeses. Prou, prou n'hi ha; no ploris més. Pensa que d'un día al altre el Sebastià haurà complert la condempna y que tots podrem tornar a ser ditxosos.

MARIANGELA

Però, Déu meu, senyor. Perquè no m'escriu en Sebastià? Si sapiguessiu, pare, l'engunia que això'm dóna, els capdells que aquí em faig!... (*al cap*)

ONOFRE

Bé, bé: tú sabs que D. Lluís va encarregarsen d'esbrinarho lo que hi hagi de tot això.

MARIANGELA

Sí, però van passant els díes y jo entre tant consúmet, sense saberne rès. (*ràpidament, ab*

decissió) Hauríau de fer pera vèurel, pare, a D. Lluís.

ONOFRE

Es que'm sembla que n'abusem massa. Tú sabs els passos, les molesties y'ls diners y tot que li tenim d'ensà que va encarregarse de la defensa del teu home.

MARIANGELA

(frisosa, acabant per plorar)

Es que jo no'm puch esperar més, que se'm trenca el cor cada cop que veig a n'aquesta criatura que ha vingut al mon com un bordet, sense haver conegut al seu pare. Si'l pobrissó sembla devegades que vulgui escorcollarme el pensament ab aquells ulls que'm miren fondo, fondo, com si volgués esbrinar en els meus el misteri de la seva vida.

ONOFRE

(mirant recelós a l'escala, segón terme esquerra)

Calla, que ara baixa. Vés, vés a dins, que si tornava a veure que plores...

MARIANGELA

Pobret! Pobret! *(desapareix per la cuina, segón terme, dreta)*

ESCENA IV

ONOFRE *y* TIANET

(Tianet apareix per l'escala, segón terme, esquerra.)

ONOFRE

Ja t'has desmudat, Tianet? Si que has cuitat forsa. Bé's coneix prou que tens gana.

TIANET

(*obsessionat encara per la impresió d' avans*)

Y la mare, avi, que se'n anat?

ONOFRE

No, home, es a la cuina que t'aparía el berenar.

TIANET

Avi: oy que plorava la mare?

ONOFRE

Y cà, home; es que t'ho ha semblat.

TIANET

Es que devegades plora la mare, y jo'm crech que deu ser perque'l pare no torna.

ONOFRE

Que sabs tú, que sabs?...

TIANET

Si que ho sé, perque un día vaig veure que es mirava forsa, forsa, aquell quadro de la sala que hi ha el pare mapat, y com més se'l mirava més plorava... Quan sortirà de la presó el pare, avi?

ONOFRE

Aviat, aviat tornarà.

TIANET

Y es igual, ben igual que aquell quadro de dalt, el pare?

ONOFRE (*amohinat*)

Si, es igual.

TIANET

Y oy qu'es cert que no va fer rès el pare pera que'l fiquessin a la presó?

ONOFRE

No. fill, no; ja't vaig dir que tot va ser cosa de gent que li volía mal.

TIANET

(*ab satisfacció; després enfadantse infantilment*)

Ja ho deya jo; y veyeu, el Janet de cal baster, l'altra día, sortint d'estudi, volía ferme creure que'l pare era a la presó perque havía mort un home.

ONOFRE (*fingint*)

Y no te l'escoltis.

TIANET

Diu que ho va sentir contar a son pare. Però jo ja ho sé que té'l Janet: es malicia perque un día vaig polirli tots els redolins. (*ensenyantli redolins*) Mireu, avi, que'n tinch de redolins.

ESCENA V

ONOFRE, TIANET *y* MARIANGELA

(*Mariangela vé de la cuina, segon terme, portant el berenar del Tianet.*)

MARIANGELA

Té'l berenar, fill, y alerta a tacarte la brusa.

TIANET (*decepcionat*)

Ay, pà ab oli?... Jo hauría volgut xacolata.

MARIANGELA

Ja te n'has endut a la tarda a estudi de xacolata.

ONOFRE (*al Tianet*)

Au, au, a escampar la boira.

TIANET

A jugar a redolins m'en vaig.

MARIANGELA

Que no t' allunyis massa y alerta ab els carros.

TIANET

(*anantsen pel fons, tot saltironant*)

Juguem a la plassa dels àrbres, que no n'hi passen.

ONOFRE

(*apart, després que ha sortit en Tianet*)

Recuiro de criatura! Crech que a la fí me hauría fet espurnar els ulls.

ESCENA VI

ONOFRE, MARIANGELA *y* D. LLUIS

(*El darrer permaneix al cancell parlant ab el Tianet, ab el qui s'haurà topat al entrar, prenent escena quan s'indiqui*)

MARIANGELA

No es D. Lluís qui parla ab el noy aquí al càncell? Vaya.

ONOFRE

Sembla que t'hagi sentit; òbrali, òbrali la vidriera.

MARIANGELA

(*Obrint la vidriera y dirigintse a D. Lluís, qui acava de parlar ab en Tianet.*) Entri, entri, D. Lluís. Què fà aturat?

D. LLUIS (*prenent escena*)

Bones tardes tothom.

ONOFRE

Que les tingui bones, D. Lluís.

MARIANGELA

Que'l tenía entretingut aquell bordegàs?

D. LLUIS

Jo era si de càs qui entrenía a n'ell. Sembla que portava pressa de jugar a redolins.

ONOFRE

La canalla sempre té por de que les parets de casa els hi caiguin al damunt.

MARIANGELA (*a D. Lluís*)

Ay, ay, potser encara no li he dit que segués? (*va a cercarli una cadira*)

D. LLUIS (*seyent*)

Gracies, Mariangela.

ONOFRE

Endemés: què no li han xiulat les orelles? Encara no fa un instant que parlavam de vostè ab la Mariangela.

MARIANGELA

Francament, ens extranyavem de no haverlo vist per aquí díes ha.

D. LLUIS

Però, què no ho sabíen?

ONOFRE

Què?

D. LLUIS

Donchs que avuy mateix he arribat de Barcelona.

ONOFRE

Ah, ha sigut fòra?

D. LLUIS

Sí, per coses del ofici.

MARIANGELA

Ja volía dir jo!...

D. LLUIS

He anat a informar la causa d'aquell xicot de Las Feixas que va malferir a un pastor. ¿No us en recordeu? Les rahons de sempre: el pastor tot fentse'l descuidat solía aviarli la remada dintre del trós, fins que un dia...

ONOFRE

Just, just, ara'm sembla que'n faig memoria.

D. LLUIS

Sí home, si aquí a vila 'n và anar plé.

MARIANGELA

¿Y li ha sortit molta pena?

D. LLUIS

Cap, l'han absolt.

ONOFRE (*ab estranyesa*)

¿Absolt?

MARIANGELA

Absolt diu?

D. LLUIS

Sí, absolt. Ja veureu: havía sigut sempre un bon noy, trevallador, sense tares conegudes y això no deixa de fer el seu pés als jurats.

ONOFRE

Sí, però si això hi valía sempre...

MARIANGELA

Tampoch n'hi havía rés que dir del Sebastiá; tots els testimonis d'aquí a vila no més van tenir boca per alabarlo, y aixís y tot ja ho va veure vosté mateix.

D. LLUIS

Bé, sí; pero el Sebastiá, ¿cóm vos ho diré jo? no vá tenir la sort de poder presentar una es-

cusa de bon agafar pera que se'l pogués declarar net de culpa.

ONOFRE

No l'entench pas.

D. LLUIS

Si'l Sebastiá, aném a dir, hagués tingut entre'ls seus passats algú de seny no gaíre cabal... un avi seu, per un suposat, que hagués mort a la bogería...

MARIANGELA

¿Però això que té que veure?

D. LLUIS

Prou, Mariangela, prou... Això es precisament lo que ha salvat al minyò de que us parlava.

ONOFRE

Més si'l boig no era ell...

D LLUIS

Però, donant per cert que n'hi hagués pogut pervenir alguna rauxa, al acusat se'l lliurava de la pena, quedava tancat a la bogería fins que pogués suposàrsel curat y...

ONOFRE

Perdoni, Don Lluís, pero jo diría que això no es de lley.

D. LLUIS

Vos ho diriau, jo potser no gosaría a fermhi tant fort. Demà que aquí 'ls presiris fossin veritables cases de correcció ahont s'allisonés als presos en la bondat y els sentiments rectes que'ls fessin tots un altres, certes coses no les veuriem, ni si les vegessim, seríen d'alabar. Ara, com que no es axís, sinó que'l presiri serveix pera ferlos pitjor de lo que son quan hi entren, a n'aquells que poden ser tinguts per més desgraciats que culpables, els jurats

solen judicarlos indulgentment recordantse d'alló que diu aquella corranda:

«En la puerta de presidio
hay escrito con carbón:
aquí el bueno se hace malo,
y el malo...»

(*Mariangela que ha anat escoltant ab anguniós interés la relació de D. Lluís, l'interromp plorant*). Qué ploreu, Mariangela?. . Perdoneu, he sigut indiscret no pensant...

MARIANGELA

No, Don Lluis; ab tot lo que ha dit, no m'ha fet saber res de nou. Si fins semblava que'm llegís el pensament. Jo, ja ho veu, una pobra dona, ja m'ho temía tot això, ja m'ho deya l cor que al Sebastià me'l cambiaríen allí dintre, que me'l farían tornar mal home, sense serho, perque ell no ho era, no, de mal home.

ONOFRE

No ho era ni ho serà.

D. LLUIS (*a Mariangela*)

Aconorteus; ab tot lo que he parlat no he volgut dir pas que'l vostre marit l'hagi de seguir el camí dels altres. El Sebastiá era un home de molt bon fons, de sentiments honrats y...

MARIANGELA

Ja no me'n queden d'esperansas. Quan vai perdre al meu home, la meva pena và ser molt gran, peró en mitj de la desgracia 'm quedava'l consol de pensar que'l Sebastiá era meu, ben meu; perque ho era và fer el que và fer; matar, matar a qui m'afrontava y'm volía fer passar per una mala dona. Però ara no la tinc aquesta seguretat, Don Lluís. Fa a la vora d'un any que no m'ha escrit el Sebastiá, veji si tinch rahò per estarne d'intranquila. A la primería qu'era a presiri, ni una sola setmana

deixava de rebre carta seva, unes cartes que'm partíen el cor, però que a l'hora m'aconortaven. Al cap d'un mes just d'havérseli vist la causa, y quan ja cumplía, và venir al mon el Tianet; aquí, aquí al cor la duch sempre la carta ab que'l Sebastia và contestarme la que jo li vaig escriure fentli saber la nova. ¡Quina carta, Deu meu! Més que per les lletres hi parlaven las llágrimas que'l pobret hi havía llensat; tantes com jo vaig vesarnhi al llegirla.

D. LLUIS

Vaja, Mariangela, no us engonieu inútilment.

ONOFRE (*conmogut*)

Si'm faràs plorar a mi y tot, dòna,

MARIANGELA

No, no; vuy dirho fins al últim; m'es com un consol. Bé prou que l'he tinguda d'amagar la meva pena. (*Pausa. Després, fent un esfors per sercnarse.*) Després d'haver nascut el Tianet, a cada carta els comptavem ab el Sebastiá els anys, els mesos y fins els dies que mancaven pera la seva llibertat; ¡qu'era lluny això encara! ¡y que trigava de pasar el temps! Emprò, més endavant, les cartes d'ell varen anar sent més clares, no parlaven tant al cor com les d'avans, y a la fí... a la fí va acabar per no escriurem; y ara tinch por de véurel al Sebastiá, tinch por (*esclata 'l plor fortament*).

ONOFRE (*tractant d'aconsolarla*)

¡Mariangela! (*apart*) ¡Pobra filla meva!

D. LLUIS

Prou, prou n'hi ha. D'això ja us vaig dir que jo me'n cuidaría, y fins que tinguém contesta d'allà no podém aventurar opinions. Mireus, si per tot demà no tinch resposta, jo us prometo que tornaré a escriure desseguida.

MARIAŃGELA

Oh, sí: no'ns abandoni, Don Lluis.

D. LLUIS

Ja sabeu que may ho he fet d'abandonarvos. Sempre 'm recordaré que'ls pares del Sebastiá foren uns bons servidors dels meus, y jo de desagrahit no'n vinch de mena.

ONOFRE

Gracies per tot, D. Lluis.

D. LLUIS (*disposat a anarsen*)

Y vos, Mariangela, procureu animarvos, que ja veureu com no serà tot tan negre com ara us sembla.

MARIANGELA

Déu l'escolti.

D. LLUIS

Tot seguit que tingués cap nova, ja us la vindría a fer saber. Adeusiau. (*D. Lluís desapareix pel fons*)

ESCENA VII

ONOFRE *y* MARIANGELA

ONOFRE

Es un sant aquest Lluís, es un sant; no'n corren d'homes com ell.

MARIANGELA

Si no hagués sigut per ell, no sé ahont fóram ja tots plegats.

ONOFRE

Lo que ara tú has de fer lo que ell t'ha dit: no encaborirthi massa ab aquestes coses. (*pausa; tranzició*) Y aquella mossa, encara no ha vingut?

MARIANGELA

Voleu dir la petita? Que l'heu de menester per alguna cosa?

ONOFRE

Li he dit que en tornant de rentar me portés una pessa de beta; ara no puch fer rès.

MARIANGELA

Axís reposareu una estona, home. *(pausa curta)* Endemés, díes ha que volía parlàrvosen de la Esperanseta.

ONOFRE

Y que me'n havíes de dir?

MARIANGELA

Us quedareu parat; que sí vos hi veniau bé potser la casaríem.

ONOFRE *(sorprès)*

Recuiro! Que va de bò?

MARIANGELA

Sembla que sí.

ONOPRE

Y jo sense saberne rès.

MARIANGELA

Ja me'n havía parlat a mí. Veureu, com que la cosa no estava més que embastada...

ONOFRE

Si que'm deixes parat; perque jo ja t'ho he dit; ni pensament.

MARIANGELA

Bé, què hi dieu?

ONOFRE

Mira, noya, ja sabs que't tinch tota la confiansa; manègatho com vulguis, que si a tú te està bé no seré pas jo que hi posi entrebanchs.

MARIANGELA

Per mí... què us diré? Me sembla qué no faría cap disbarat.

ONOFRE

Y es d'aquí vila ell?

MARIANGELA

No, no ho es d'aquí d'aquí; es fill de Garrigosa, y, com que no té pares, s'està ab una gent que son del seu poblé. Tots plegats van venir a buscar feina quan van obrir la pedrera de Rocatallada.

ONOFRE

Ah, trevalla a la pedrera?

MARIANGELA

Sí, y com qu'es ben cumplidor y fins té un xich de lletra, es ben segur que d'un día al altre el posaràn al lloch del capatàs que va morir de resultes de la ensulciada. Ell ho espera pera poderse casar. Don Lluís s'interessa forsa per ell; la Esperanseta n'hi havía parlat, y com que Don Lluís es dels grossos de la pedrera...

ONOFRE (*cavilós*)

Calla, calla; volste jugar que potser es aquell minyó que vé tan sovint?

MARIANGELA (*somrient*)

El mateix: en Llorensó.

ONOFRE

Recuiro! recuiro! No sé com se diu, però, veyes, ho trobava extrany que cada quinze díes vingués per unes espardenyes. Jo'm deya: aquest jove gasta més pel peus que per la boca.

MARIANGELA

Si, si, per les espardenyes venía; per la espardenyera en tot cas.

ESCENA VIII

ONOFRE, MARIANGELA y ESPERANSETA

(*Esperanseta vé del fons portant un cove plè de roba acabada de rentar, que s'aguanta al cap ab una capsana, sostenint el balans ab els brasos. A sobre'l cove, el picador y un tros de sabó. Va arremengada y ab el devantal doblegat, tot moll. S'obra la vidriera ab el peu.*)

ESPERANSETA

Ajúdam, Mariangela, ajudam a descarregar el cove, que tinch els brassos baldats.

MARIANGELA

Has trigat molt, avuy.

ESPERANSETA

No veus que hi havía tanta roba, y roba gran? Tota la mudada de llits de cal notari. (*aixugantse la suor del front ab la mà*) Quina calor! Vinch tota suada! Al riu hi cau un sol que's fica al cap!

ONOFRE (*ab malicia*)

Y en treu la memoria de tot, oy?

ESPERANSETA

(*donant un cop de peu a terra*)

Ay reina! Ho diheu per la beta, oy? Me n'hi ben desoblidat. M'hi arribaré ab una gambada! (*va per sortir, més Onofre l'atura*)

ONOFRE

No, ja hi aniré jo; també'm convé un xich estirar les cames.

ESPERANSETA

Are vegeu quin descuit!

ONOFRE

Oh! y que'n pochs díes ja va la segona vegada que't descuides dels encàrrechs!

ESPERANSETA

Home, no us enfadeu, per això; ja hi posaré esment un altre cop.

ONOFRE (*irònich*)

Y això, quan serà? Quan la pedrera no sigui tan aprop del riu, oy?

ESPERANSA (*sorpresa*)

Què voleu dir? (*Onofre desapareix pel fons sense tornar contesta. Esperanseta, tota extranyada se tomba cap a Mariangela com consultantla. Mariangela somriu.*)

ESCENA IX

MARIANGELA *y* ESPERANSETA

ESPERANSETA (*pel seu pare*)

Ah, què ja ho sab?

MARIANGELA

Ara mateix li acavava de contar.

ESPERANSETA

Sí? Y què hi ha dit?

MARIANGELA

Mira, ho ha deixat tot a la meva mà.

ESPERANSETA (*molt alegra*)

Oydà! Que contenta qu'estich, Mariàngela! Perque tú ja ho vols, oy, que m'hi casí ab en Llorensó? N'es molt de bon noy en Llorensó!

MARIANGELA

Aixís m'ho penso. Si no'n fós no li aconcellaría pas al pare que us deixés casar. (*ab tris-*

tesa, acabant per espurnarli els ulls) Ja ho veus: devegades trobant y tot un bon marit, una es tan desgraciada.

ESPERANSETA

No ploris, dòna; sempre estàs aixís, també! Y no't creguis, per això, que jo no me'n senti de la teva pena. Però avuy no que no'n vuy estar de trista, y això que m'has dit del pare ha acabat de ferme'n posar d'alegre; que jo ja'n venía d'alegra, perque has de saber qu'hem quedat ab en Llorensó que aquesta mateixa tarda em vindría a demanar.

MARIANGELA

Què'm dius? Y donchs, que ja l'han fet capatàs?

ESPERANSETA

Avuy, en havent cobrat la quinzena, el senyor enginyer l'ha cridat y li ha dit que hi quedava de capatàs.

MARIANGELA

Aixís si que tens rahó d'estarne de contenta.

ESPERANSETA

Creuríes que m'ha costat qui sablo de donarli entenet a n'en Llorensó de que'm vingués a demanar? (*animantse per moments*) S'en donava vergonya; vès, vergonya... No me'n hauría donada pas jo de demanarlo a n'ell.

MARIANGELA, (*rient*)

Vols callar, beneita?

ESPERANSETA

Com que's pot dir que vaig ser jo la que li va dir per perlarnos. Sembla extrany que'n sigui tan de curt en Llorensó.

MARIANGELA

Però, no veus que això a les noyes no'ls hi està bé?

ESPERANSETA

Si, vès; ja ho dius tú. No sé de quina manera es fet aquest noy Mira, pera que te'n fassis càrrech, te contaré com va anar tot lo de la nostre coneixensa.

MARIANGELA

Sí, dòna; ja'm vas dir que l'havíes conegut tot rentant al riu.

ESPERANSETA

Cert. Però si això no es res. Veuràs si t'ho conto per pesses menudes com t'agradarà.

MARIANGELA

Digues, vaja, digues.

ESPERANSETA

Donchs ja veuràs qu'era l'hora que plegaven de la pedrera. Jo havía acabat de rentar y ja no hi quedava cap dòna al riu que me l'hajudés a carregar el cove. Y vetaquí que tot fent provatures, veig venir pel curriolet que baixa de Rocatallada un minyó d'allò més aixerit; jo, què volíes que fés? vaig demanarli que me l'ajudés a carregar el cove. El minyó aixerit era en Llorensó, sabs? Y vetaquí que quan vaig ser servida jo ni vaig donar mercès y ell va seguir fent la seva vía cap a vila. Tot el camí vaig portarlo al davant y podía ben repararlo sense que ell ho vegés; y vaja que m'en vaig prendar, y, veyes, al arribar a casa, el cove ja me li vaig treure del cap, lo que no m'hi vaig treure va ser a n'ell, que, d'ensà d'aquell día, encara que m'acluqui d'ulls, el veig sempre al davant meu, espigadot y moreno com es, ab aquells ullassos negres que semblen dues mores al pich del sol.

MARIANGELA (*interessada*)

Digues, digues.

ESPERANSETA

T'agrada, oy? Ja t'ho he dit que t'agradaría.

MARIANGELA

Bé, y com va ser que's determinés a dirtho que's volía casar ab tú?

ESPERANSETA

Are vé, dòna. Donchs ja veuràs que després d'aquella feta vàrem anar veyentnos tot sovint. Jo prou li coneixía qu'ell n'estava de mí, però no li podía arrencar pas ni un mot, fins que un día en que'l pobret se queixava d'estarhi tan sol al mon, jo que li vaig fer: —Perquè no et cases, Llorensó? —Oh, no ho sé, no hi he pensat may—va dirme ell.— Y jo, allavors, que hi torno: —Donchs mira, jo si que hi he pensat en casarme, però el xicot que'm volgués hauría de ser ben plantat, moreno, ab uns ullassos negres y ab una piga aquí mateix del coll. (*ho senyala*) Fil per randa, tal com és en Llorensó.

MARIANGELA, (*rient*)

Calla, calla, boja.

ESPERANSETA

Y es clar, ell llavores va donarse per entès, y, mírat, vam quedar que seríem promesos.

MARIANGELA (*encara rient*)

Cuita, cuita, anem a estendre això a la eixida, que quan tú agafes les cartes...

ESPERANSETA

(*ajudant a Mariangela a portar el cove*)

Are aviat deurà ser aquí en Llorensó. M'ha dit que anava a posarse de les festes pera venirme a demanar. Se li fà una montanya!

MARIANGELA

Vés alerta que no't rellisqui el sabó. (*desaarpeixen per l'eixida, primer terme esquerra.*)

ESCENA X

LLORENSÓ

(Per la reixa, desde la banda de fora)

LLORENSÓ

Esperanseta! Esperanseta! *(Pausa. Va cap a la porta d'entrada, ficantse dintre'l cancell, y mitj obrint la vidriera).* No hi hà ningú... Esperanseta! (*Pausa. Torna a la reixa, cridant més alt pera ferse sentir*). Esperanseta!

ESCENA XI

LLORENSÓ *y* ESPERANSETA

(Esperanseta vé de la eixida, primer terme esquerra, atreta pels crits de'n Llorensó).

ESPERANSETA

Dirías que he sentit...

LLORENSÓ

(*tornant a cridar*)

Esperanseta!

ESPERANSETA (*rient*)

Què fas aquí? Entra, home. Sembla qu'estiguis engaviat.

LLORENSÓ

(*seguint a la banda de fora fins que s'indiqui*)

Que no hi es ton pare?

ESPERANSETA

Y encara que hi fòs. No hi vens pera vèurel?

LLORENSÓ
(molt acoquinat sempre)
Oh, es que no gosava. (*Enfilantse a la reixa*) Veurás, aixís tant de sopte!...

ESPERANSETA
Alerta, que farás caure un test enfilante!

LLORENSÓ
Digas tú: de bó de bó no hi es ton pare?

ESPERANSETA (*neguitejantse*)
Qu'ets pesat! Entra!

LLORENSÒ
(*retirantse de la reixa*)
Vaja, ja entro.

ESPERANSETA (*apart*)
(No curará may!)

LLORENSÓ
(*obrint la vidriera del fons sense gosar a entrar y mirant a dintre per tots cantóns molt recelós*)
No m'enganyas pas, oy?

ESPERANSETA
(*estirantlo per un bras y obligantlo a acabar d'entrar*)
Passa home, passa.

LLORENSÓ
Es que jo't diré... Que ja'n sab alguna cosa ton pare?

ESPERANSETA
Sí, tot ho sab, però sembla que hi ve bé.

LLORENSÓ (*fent molts embuts*)
Es que vuy dirtho, Esperanseta, jo estich molt lligat, y ab aquest vestit de les festes sembla qu'encara n'estigui més, y que no sé com fermho, vaja, pera demanarte.

ESPERANSETA

Y perquè ets tant aturat? Donchs mira si es planer: (*ab formalitat cómica*). Escolteu, Onofre: jo m'he prendat de la vostra petita; ella s'ha prendat de mí, y jo...

LLORENSÓ

(*interrompentla satisfet*)

Y es cert, oy, que tu t'has prendat de mi?

ESPERANSETA

Deixam acabar (*reprenent el fil interromput*). Y jo us la venía a demanar perque sens ella jo no viuría y sense mi no viuría ella.

LLORENSÓ (*molt amohinat*)

A veure, a veure com ho has fet anar això? (*provant de repetirho y fentse un embull ab les paraules*). Sense ella jo no viuría... y jo no viuría sense mi.

ESPERANSETA (*rient fort*)

No home; no es aixís! Míra que n'hi ha un feix de tu!

LLORENSÓ

(*enfadantse ab ell mateix*)

Sí, ja ho veig, batúa, que no serveixo per aquestes coses. A mi manem que fassi a trossos una roca més grossa que'l campanar y hi calaré els cartutxos sense que'm desdigui'l pols, però veig que això de demanar noyes costa més que enjegar barrinades.

ESPERANSETA

Y no tant com te penses.

LLORENSÓ

Batúa. No soch bó pera rés, jo.

ESPERANSETA (*provant d'animarlo*)

Vaja, Llorensó, no es més que un cop. Bon punt arribi el pare, tanques els ulls y li dius.

LLORENSÓ

Ay, ay la mare!

ESPERANSETA

(*veyent entrar a Onofre al cancell*)

Guaytal, ja es aquí. (*Esperanseta's retira a correcuita per la eixida, primer terme, esquerra, tractant en vá en Llorensó d'aturarla.*)

LLORENSÓ

No, no te'n vagis; no te'n vagis encara!

ESCENA XII

LLORENSÓ *y* ONOFRE

(*Onofre vé del fons ab la pessa de beta que li calía*)

ONOFRE

Deu te guart, minyó!

LLORENSÓ (*molt confós*)

Deu... Deu vos guart.

ONOFRE

Y donchs, que feya estona que t'esperaves?

LLORENSÓ

No, no'n feya. D'ara... d'ara mateix qu'era aquí. (*Pausa curta*).

ONOFRE (*maliciosament*)

Venías per unes espardenyes, oy?

LLORENSÓ (*rápit*)

Sí, just, per unes espardenyes (*repensantse y fent embuts*). Es a dir, no; vuy dir que ara com ara no hi venía per unes espardenyes.

ONOFRE (*oferintli cadira*)

Donch tu dirás; seu, seu.

LLORENSÓ (*seyent*)

Grans mercés, Onofre, perque vos, us dieu Onofre, oy?

ONOFRE

(*comprenent la situació y divertintshi un xich*)

Y tu Llorensó, oy?

LLORENSÓ

Sí, sí, Llorensó.

ONOFRE

Y bé, Llorensó, com vá per Rocatallada?

LLORENSÓ

Ah, també ho sabeu que trevallo a la pedrera?

ONOFRE

Es clar, home, que ho sé; y fins sé que volen ferte capatás.

LLORENSÓ

Ja'n soch de capatás; d'avuy que'n soch.

ONOFRE

De debó? Vaja, que sigui per molts anys.

LLORENSÓ

En vida vostre, Onofre.

ONOFRE

Bé, noy, bé; ja'm deixarás fer feina entretant, oy?

LLORENSÓ

Feu, feu! .. (*Onofre's posa a trevallar. Pausa llarga durant la qual Llorensó expresa la violencia de la situació removentse per la cadira neguitosament*).

ONOFRE

Ja pots parlar, ja.

LLORENSÓ

No us destorbo pas? Es que sino ja tornaré un'altra estona (*aixecantse de la cadira y donant alguns passos cap a la porta del fons*).

ONOFRE

No, home, no, que m'has de destorbar?

LLORENSÓ (*insistint en marxar*)

Es que si voleu que torni un'altra estona...

ONOFRE

(*aixecantse y anant a cercar a n'en Llorensó*)

Seu, home, seu, (*tornen a seure tots dos*). Veyám, qu'es lo que havías de dirme? perque jo tinch entés que volías parlarme de no sé qué de la Esperanseta...

LLORENSÓ

Justa, d'ella, d'ella mateixa, sinó que com un no s'expressa, sabeu?

ONOFRE

Oh, me sembla que no calen pas gaires *retóliques* per això.

LLORENSÓ

Sí, però com que allà a la pedrera no hi estèm acostumats, sabeu?

ONOFRE

Vaja, que no sabs per ahont posarthi.

LLORENSÓ

Justa, vos hi toqueu.

ONOFRE

Y donchs, qu'es lo que me'n vols dir de la Esperanseta?

LLORENSÓ

Veureu. es que havíem quedat ab ella que jo us vindría a veure, sinó...

ONOFRE

Sinó què?

LLORENSÓ

Que ara com ara no sé com dirho, vaja; però'm sembla que vos ja m'enteneu.

ONOFRE

Si no'n tingués altres noticies que las que tu'm dones, me semble que'm costaría un xich. A veure si lliguém caps: a mi m'havíen dit que quan fossis capatás havíes fet pensament de casarte, oy?

LLORENSÓ

Això mateix; aneu dient.

ONOFRE

Ets tu, home, el que ha de dir.

LLORENSÓ

Veyeu, ja li havía fet avinent jo a la Esperanseta que no me'n sabría sortir.

ONOFRE

Bè, y qne potser es la Esperanseta la que tu has triat per promesa?

LLORENSÓ

Justa, justa; vos hi toqueu.

ONOFRE

Arri poch o molt. Y ja ho sabs qu'ella 't vol a tu?

LLORENSÓ

Uy! M'ho ha dit a reguitzells de vegades que'm volía.

ONOFRE

Donchs sent axís deus venir a demanàrmela.

LLORENSÓ

Axò mateix; us la vinch... us la vinch a demanar.

ONOFRE

Mira, jo diría que tu ets un bon noy, Llorensó; ne tinch prou ab saber qu'es Don Lluis qui s'interessa per tu pera creurho qu'ets un bon noy. Y donchs, caseus; què us hi dirè jo si es que us porteu voluntat? La Esperanseta, no es perque sigui filla meva, però ho es una noya com cal y més feinejadora que cap formiga.

LLORENSÓ

Be prou que ho sé.

ONOFRE (*solemnial*)

Y a la nostra familia no hi ha res, res que'ns pugui fer abaixar la cara, perque allò del meu gendre ¿sabs? no va ser més qu'una desgracia.

LLORENSÓ

Voleu dir el qu'es a presiri?

ONOFRE

Penso que ja te n'haurà parlat la Esperanseta.

LLORENSÓ

Axís com qui diu d'esquitllentes. Jo no ho volía may que me'n parlés, perque's veu que li feya pena.

ONOFRE

A tots ens ne fà prou.

LLORENSÓ

Y escolteu, aquell altre, el mort, s'hi havía parlat, oy, ab la vostra filla?

ONOFRE

Ab la Mariangela. D'aquí va venir tot. La Mariangela va deixarlo quan va saber qui era, que aquí a vila ningú'l coneixía, perque ell tampoch n'era d'aquí. Donchs va saberse que era un mal home, Llorensó, que fins havía estat près per lladre. Y, mírat, quan després la Mariangela va ser casada ab el Sebastià, l'altre tot li era anar al darrera d'ella y deturarla al bell mitj del carrer y fins entràrsen a casa quan el Sebastià era al vapor, no més que pera comprometrela y alabarse de coses ¿sabs? de coses que posaven en mal lloch a la Mariangela.

LLORENSÓ

Y va ser per això, oy, que'l Sebastià'l va matar?

ONOFRE

Va ser quan la gran va quedar... Ja sabs que vuy dir; vaja quan va comensar a sentirse'l Tianet. El Sebastiá, de content, totseguit va escampar la nova, y no'n vulguis més de xacota l'altre; fins que un dia el Sebastiá va saber que aquell males-entranyes feya corre la brama de que la criatura... sabs? qu'ell hi tenía que veure, vaja.

LLORENSÓ

¡Brètol, més que brètol!

ONOFRE

El Sebastià era prompte de gènit, va esperarlo una nit quan sortía de la taberna, van quedar barallats, y... ja ho sabs tot lo demés. Però ja ho veus, Llorensó, va ser una desgracia, una mal'hora.

LLORENSÓ

Veyèu, ¡batúa! Jo no soch bó pera sentirlas aquestas llàstimes. Ja'm corren com unes pessigolles aquí, *(al cor)*, ¡batúa!

ONOFRE

Y prou, donchs; no'n parlem més. No vols pas que la cridi a la Esperanseta?

LLORENSÓ

(*tornant al acoquinament d'avans*)

No, no, que devant vostre... vaja que'm fa una mena de cosa... vaja, que ja'ns vagarà de vèurens.

ONOFRE (*somrient*)

Com vulguis, donchs.

LLORENSÓ (*disposat a marxar*)

A més veure.

ONOFRE (*allargantli la mà*)

Tòcala, home.

LLORENSÓ (*encaixant*)

Com volgueu (*dona alguns passos cap a la porta y despres torna a recular*). Ah, digueuli a l'Esperanseta que ja us l'he demanada, eh?

ONOFRE (*rihent*)

Ves, ves; no'n passis afany.

(*Llorensó desapareix pel fons*)

ESCENA XIII

ONOFRE, ESPERANSETA *y* MARIANGELA

(*Esperanseta y Mariangela venen de la eixida, esquerra, primer terme*)

ONOFRE

(*veyent la cara de malicia que fa la Esperanseta*)

Vínem aquí, vínem aquí, trapasserota. Ja't daré jo'l tenir xicot d'amagat de ton pare!

ESPERANSETA (*ab afectació*)

Que ja m'ha demanat?

ONOFRE

Prou li ha costat, recuiro! De que fan capatassos! Si no mires d'espavilarlo a n'aquest xicot..

MARIANGELA

Be prou que cambiará.

ESPERANSETA

Ab mi ja ha cambiat un xich. Com que ara quan estém sols fins s'arrisca y tot a dirme coses boniques.

ONOFRE

Alerta per això, alerta, perquè d'aquí endevant jo us vigilaré.

MARIANGELA

(*veyent a Esperanseta que va a cercar un parell cantis*)

Ahont vas ara tu?

ESPERANSETA

Mira, a la font.

(ONOFRE *ab malicia*)

Què'ns fas tant babaus?

ESPERANSETA (*mitj enfadada*)

Ay, ay, perqué ho dieu? Que no hi vaig cada dia?

ONOFRE

Bè, veyas de no entretenirthi gaire.

MARIANGELA

Y de tornada pórtaten el Tianet, que soparém tot seguit.

ESPERANSETA

Está bé. (*Se'n va pel fons.*)

ESCENA XIV

ONOFRE *y* MARIANGELA

(*Mariangela treu del calaix unes estoballes y les extén al damunt. Onofre es disposa a rependre la tasca*).

ONOFRE

Y jo entre uns y altres hauré fet un bon jornal aquesta tarda.

MARIANGELA

Ara voleu rependre la feina? Si aném a sopar.

ONOFRE

Y bé, aprofitaré aquesta estona. *(Mariangela desapareix per la cuina, segon terme dreta*).

ESCENA XV

ONOFRE *y* D. LLUIS

(*D. Lluis vé del fons*)

ONOFRE *(sorprés*)

Vosté altre cop D. Lluís?

D. LLUIS

Acabo de tenir carta.

ONOFRE

Del presiri?

D. LLUIS

Sí, d'allà.

ONOFRE

Vol que cridi a la Mariangela?

D. LLUIS

No, es millor que no la crideu.

ONOFRE (*alarmat*)

Y donchs, D. Lluis, que hi han males noves?

D. LLUIS

No son bones.

ONOFRE (*angoixat*)

Deu meu! Deu meu! Digui, digui!

D. LLUIS

Que'l Sebastiá no acava ara com ens pensavem.

ONOFRE

Com pot ser?

D. LLUIS

Per lo que'm diu el director del penal, ha de cumplir sentencia d'un any més.

ONOFRE

No pot ser, D. Lluis; per què això?

D. LLUIS

Va barallarse ab altre dels presos; rés total: una ferida sense importancia, peró això allà dintre es molt penat.

ONOFRE (*molt atribulat*)

Valgans la Verge! Y ara com ho diem a la Mariangela?

D. LLUIS

No ho sé, no ho sé Lo pitjor no es que la llibertat del Sebastiá se retardi; sino lo que vol dir aquesta nova etzegallada del infelís. El director m'escriu que la seva conducta en aquets darrers anys no ha sigut pas com cal,

que son forses les vegades que l'han hagut de castigar; que d'aquell Sebastià, vaja, deu quedarne ben poca cosa.

ONOFRE

(*referintse a Mariangela*)

Vetaquí les temenses d'aquella pobra!

D. LLUIS

Les d'ella y les meves, perque rès d'això em vé de nou.

ONOFRE

Quina pena, Déu méu!

D. LLUIS

Sí, es gran pena! Com al infern, no es pas lo més terrible dels nostres presiris el càstich que s'hi dóna, sinó la irremissió del que hi cau, la mort de tota esperansa a vida més alta, la impossibilitat de tota esmena. Clama justicia això.

ONOFRE

Però ja n'està ben segur de que la carta...

D. LLUIS

(*entregantli la carta*)

Teniu, llegiula vos mateix. *(Onofre arreplega la carta, mes al comensar a llegirla, veyent que apareix Mariangela, amaga'l paper precipitadament, de lo qual s'adona aquella.)*

ESCENA ULTIMA

ONOFRE, DON LLUIS *y* MARIANGELA

(*Mariangela vé de la cuina, segón terme dreta, ab un munt de plats que deixa assobre la taula, sobtada d'un mal pressentiment.*)

MARIANGELA

Don Lluís? y donchs, que hi ha rés de nou, Don Lluís?

D. LLUIS

No rès, sinó que...

MARIANGELA

(*a Onofre, ab angoixa*)

Pare, què hi ha pare? Vos amagaveu un paper, una carta.

ONOFRE

No, dòna.

MARIANGELA

(*completament intranquilisada*)

Ah, no, no, me voleu enganyar. (*resoluda*) Pare, jo vull lleigir aquesta carta; doneume aquesta carta.

D. LLUIS

Cal que us sereneu, Mariangela.

ONOFRE

(*fingint molt malament*)

Vès, perque justament ha de ser això?

D. LLUIS

Seny, Mariangela, seny.

MARIANGELA

Però, parlin d'una vegada. Que's lo que hi ha? (*ferida per una idea*) Es que pot ser el Sebastià es mort?

D. LLUIS

No, dòna, nó.

ONOFRE

Y are!

MARIANGELA (*plorant desesperada*)

Sí, sí; deu ser mort, deu ser mort y no volen dirmho.

DON LLUIS

Us asseguro que no es això.

MARIANGELA

M'enganyen! M'enganyen!

ONOFRE

No, no t'enganyem..

DON LLUIS (*resolut*)

Acabemho, Onofre; doneuli la carta.

ONOFRE (*donant la carta a Mariangela*)

Té, té; pero prentho de la millor manera, sabs?

MARIANGELA

(*prenent la carta, que's posa a llegir afanyosament*)

Porteu, porteu.

DON LLUIS (*apart a Onofre*)

Al capdevall també ho havía de saber.

(*Silenci neguitós. Mariangela va llegint la carta entre sanglots, fins que acava per trencar el plor fortament, caient abatuda sobre una cadira, sense açabar la lectura*).

ONOFRE

(*tractant de consolar a la Mariangela*)

Mariangela, dona.

DON LLUIS (*a Onofre. apart*)

No li digueu res; deixeula plorar.

(*Mariangela segueix sanglotant fins a caure el teló. Se veu entrar pel fons, sense que acabin de pendre escena, la Esperanseta y el Tianet.*)

TELÓ

SEGON ACTE

La mateixa decoració del primer acte, exceptuant el detall de les flors de la finestra, en la que no més hi quedan els testos solitaris ab un que altre tany ressecat. Tampoch hi ha la cortina. Pels vidres de la finestra entra un sol explèndit. Es al hivern, a mitj matí. D'ensà dels successos escaiguts en el primer acte, han passat un any y alguns mesos.

ESCENA I

ESPERANSETA *y* SEBASTIÁ

(*Esperanseta acaba de fer assobre la taula un farcell de roba neta que apunta ab agulles. Al cap de breus instants, apareix el Sebastià pel fons.*)

SEBASTIÁ

Que nó hi es aquella?

ESPERANSETA

(*sech, sense mirar a n'en Sebastià*)

La Mariàngela? Deu ser a dalt. (*En Sebastià va a seure a distancia d'Esperanseta, mirantla fixament. Pausa llarga*).

SEBASTIÁ

Y donchs, qu'encare estàs tant enmurriada?

ESPERANSETA

Veuràs, tinch feyna...

SEBASTIÁ

Com que ni'm vols mirar... Qualsevol diría que't faig por (*rient*). Sembla que'ls hi fassi

por a tots els d'aquesta casa *(pausa, durant la qual Esperanseta, molt turbada, ni sab com acabar de fer el farcell. En Sebastiá ho comprèn, rihentse maliciosament de la seva turbació.)* Ni sabs lo que't fas *(aixecantse de la cadira y anant cap ahont es la Esperanseta)*. Dom; ja veuràs, jo.

ESPERANSETA

(com si l'haguessin fiblada)

No; no t'acostis, Sebastià; no t'acostis.

SEBASTIÁ

(deturantse y somrient altre cop)

Ho veus, dòna, com es cert que encare't dura? Ja'n sou ja de rencunioses les dònes; no us sabeu acabar res. Y total per aquell xich de propassament... Me sembla que això, entre cunyats... *(Pausa. Esperanseta havent enllestit el farcell, el recull pera posársel al cap.)*

SEBASTIÁ *(intentant ajudarla)*

Espérat, ja te l'ajudaré a carregar.

ESPERANSETA *(enèrgica)*

No; no ho vuy.

SEBASTIÁ

Està bé, dona, està bé.

ESPERANSETA

(ab decisió, després de deixar el farcell assobre la taula)

Mira, Sebastià, tú no sé lo que t'has pensat de mí, però'm temo que sigui una cosa que'm fà posar les galtes vermelles quan hi penso, fins quan estich tota sola *(li espurnejen els ulls.)*

SEBASTIÁ

Are llàgrimes?

ESPERANSETA

(*ab energía, tot aixugantse els ulls ab el mocador*)

No, te, ja no ploro; no vuy plorar perque semblaría que jo soch culpable d'alguna cosa y, gracies a Deu, puch anar ab el cap ben alt, ho sents?

SEBASTIÁ

Y bé, dona, qui't fa enfilar?

ESPERANSETA

Havía fet propósit de no dirte rés, de no retrèuretho lo que m'avergonyeix, quan a qui deuría avergonyir es a tu, però com que sembla que no t'ho has tret del cap lo que persegueixes, vuy que ho sápigas, Sebastiá, que jo soch una noya honrada, qu'estimo a la meva germana y a tots els d'aquesta casa que han sofert per tu més de lo que mereixíes, y que no podíen esperar may de tu semblant paga.

SEBASTIÁ

(*intentant agafarla per un bras*)

Però dona...

ESPERANSETA

(*refusantlo bruscament*)

No'm toquis, o sino crido. (*Ab dignitat, després de carregarse'l farcell*). Ja ho tens entés (*desapareix pel fons*).

SEBASTIÁ

(*ab sorna, tot gratantse'l cap*).

Uy! uy!... De més verdes se'n maduren.

ESCENA II

SEBASTIÁ *y* MARIANGELA

(*Mariangela vè de la escala, esquerra, segon terme*).

MARIANGELA

Tú? Que has estat al Mercadal?

SEBASTIÁ

Sí, ara'n vinch!. (*sech*).

MARIANGELA

Que ha parat forsa gent avuy?

SEBASTIÁ

(*més aspre cada vegada*)

No ho sé, no me n'he ataleyat.

MARIANGELA

No t'ha dit pas si havía vist a Don Lluís, el pare?

SEBASTIÁ

No hi estat a la parada.

MARIANGELA

Qué?...

SEBASTIÁ (*desbotant*)

Prou! Que't creus que no ho sé lo que porteu de cap tu y ton pare? No, no hi tornaré a la pedrera; no hi passaré per allà ahont vol aquell ximple d'enginyer. Massa poch que vaig dirnhi encara.

MARIANGELA

Pero pensa, Sebastiá, lo que't perts, que gracies a Don Lluís vas poder trobar aquesta feina.

SEBASTIÁ

No es pera mí aquesta feina.

MARIANGELA

Donchs, ahont voldrías trevallar? Al vapor? Ja sabs si'n vam fer moure de persones pera que't tornessin a pendre, y...

SEBASTIÁ (*irantse per moments*)

Menos! Al vapor, menos. Reíra! Tinch unes ganes de cantarli les quaranta al encarregat que ja'm sentirà, com hi ha néu. Que s'ha pensat aquell bestia? Perque he estat a presiri! Res més que perque he estat a presiri!

MARIANGELA

Això ja sabs que no va dirho; sino que hi havía sobra de brassos, que si no fos per caritat fins hauríen de parar máquinas.

SEBASTIÁ

Escuses, mala fí fes! No'm mamo 'l dit jo. Be prou que ho vaig entendre desseguida! Com si'ls brétols hi haguessin estat may a presiri!

MARIANGELA

Però, deixem dir, home. Fins per atenció a Don Lluis que và posarshi pel mitj de tot això, ho haurías de fer de donar una satisfacció al enginyer. Pensa lo que Don Lluis ha fet per nosaltres!. .

SEBASTIÁ

Prou! T'he dit que prou! No hi tornaré a posar més els peus a la pedrera; ja t'ho aviso. No sé encara com he tingut tant aguant. Ja n'he quedat prou cuit, reboll! ab nou anys de fer la santa voluntat dels altres. Per haver de sofrir cabos de vara tant s'hauría valgut que m'hi hagués quedat allí.

MARIANGELA (*esgarrifada*)

Verge Santa! No las diguis, home, aquestes coses.

SEBASTIÁ

Que no les digui? Donchs cregues que hi han cops que'm dol que me l'hagin donada la llicencia.

MARIANGELA

Calla, calla.

SEBASTIÁ

Y tu, alerta, que si sé que hi balles en tot això del sogre y de Don Lluís te'n faràs l'estella. Jo no'm rebaixo ni'm rebaixaré y si li cou al enginyer lo que vaig dirli, que s'hi posi fulles. Mal sangro! (*Mariangela fa acció d'anarsen a la cuyna, segon terme dreta. En Sebastiá l'atura*). Ahont vas? Esperet. (*signe de diners*). Vuy d'aquestos.

MARIANGELA

Per l'amor de Deu, Sebastiá! Ja hi torném? Que't vaig dir ahir? Que no'ns queda gaire bé rès, que ja acabém de descantellar la mica de recó que teníem, que ara, sense las teves quinzenes...

SEBASTIÁ (*enfurismat*)

Y jo't vaig dir que ja estava recuit de les teves maularías, ho sents? *Habíllels*, o moch un sagramental que fins les pedres me sentirán.

MARIANGELA (*en tó persuasiu*)

Però, es que has perdut l'enteniment, Sebastiá? Pensa en lo atrassats qu'estém de tots aquets anys de tenirte a fora.

SEBASTIÁ (*fora de sí*)

Reira! Aquí, aquí aném a rar sempre! Apa carregarme les culpes a mi!

MARIANGELA

No, home, ningú te las dona.

SEBASTIÁ

(*cada vegada més encés*)

Es que us faig nosa, oy? Es que hi sobro aquí. No, si ja m'ho pots dir clar, si ja us entench a tu y a ton pare; si ja m'ho penso ja, que us la xalavau millor que ara. Reconet y tot, oidá!

MARIANGELA

(*tremolant d'indignació y de pena*)

Reina del cel! No ho diguis això, no ho diguis, que'm farías sortir de tó. Miseria hem arribat a passar, miseria, ho sents? y si un xich de cosa arreconavem no era pas per xalarnos com dius, sinó que tú ho sabs bé prou qui se'n gaudía; tu ho deus saber, que mentres has estat fora, molts cops ens ho tréyem de la boca pera enviartho a tu. Pregúntaho al pobre pare, a la Esperanseta, a mi mateixa, que tots hem anat com uns escarrassats. Deu meu Senyor! pera que tu t'ho poguessís passar un xich mes bè!

SEBASTIÁ

Digues, digues, ves fent retrets.

MARIANGELA

Te'ls faig per lo que dius.

SEBASTIA

Bé, prous romansos; dónem les claus de la calaixera!

MARIANGELA (*suplicant*)

Sebastiá! per l'amor de Deu! Sebastiá!

SEBASTIÁ

Les claus t'he dit. Mira que ja soch al cap de munt, y que quan desboto...

MARIANGELA

Per caritat! Jo t'ho demano pel que més vulguis, pel nostre fill; mira que al pobret li cal anar molt cuidat.

SEBASTIÁ

(impacient, mastegant la frase)

Les claus... *(veyent que Mariangela no's resolt)* No? Això ray. . *(forfollejant per la faixa y trayentse un ganivet)* Aquí duch un alsaprém que'ls obra tots els calaixos.

MARIANGELA

No, no ho farás, no ho farás! Jo encara crech que somío, que no t'hi has tornat de mal home, qu'ets com erets avans, Sebastiá, que jo'm moriría si ho pensés qu'ets com diuen els altres. No me la treguis aquesta ilusió, creu que jo t'estimo; que tu has sofert també molt, pobret, que tu...

SEBASTIÁ

(Ella intenta abrassarlo, ell refusantla)

Deixem, deixem estar!

MARIANGELA

(*(abrassada a Sebastiá)*

No, no, digues; dígamho qu'ets aquell Sebastiá de quan te vaig perdre.

SEBASTIÁ

(desfentse bruscament de Mariangela)

Deixem, rellamp! Es que no m'has entés o't creus que jo no sé ahont van les teves moxaines? Ja n'estich tip de ploricons y de mauleríes. Aquí—entenho bé—jo soch l'amo, y al qui no passi pel dreturador, com hi ha renéu, que'l posaré a rotllo! Ni tú, ni ton pare, ni ningú me l'ha de fer la llcy. Porta les claus o faig estelles dels calaixos!

MARIANGELA
(*esporuguida, donantli les claus*)
Té, fes lo que vulgues.

SEBASTIÁ
(*prenentles y anantsen per la escala, esquerra, segon terme*)

MARIANGELA (*desconsolada*)
No hi ha remey! No hi ha remey! Deu meu, doneume forses!

ESCENA III

MARIANGELA *y* D. LLUIS

(*D. Lluis vé del fons*)

D. LLUIS
(*veyént plorar a Mariangela*)
Que teniu, Mariangela? Que us passa?

MARIANGELA
Som molt desgraciats, Don Lluís.

D. LLUIS
Tot justamént ara que venía a donarvos una bona noticia. Heu de saber que he conseguit que tornessin a admetre a n'en Sebastiá.

MARIANGELA
De debó, Don Lluis?

D. LLUIS
Tal com us ho dich, però ja us podéu suposar ab quina condició; ab la de que en Sebastiá s'avingui a donar una petita satisfacció al enginyer. Com que l'escándol va ser devant dels altres trevalladors... Al cap d'avall l'enginyer s'havía limitat a ferli una observació!...

MARIANGELA

Ay, Don Lluis! Es que justament això es per lo que'l meu marit no vol passar; ara mateix jo probava de donarnhi entenent, però no més de parlarnhi ja's posa fora de sí.

D. LLUIS

Y voleu dir que si jo li parlava?... Qu'es aquí en Sebastiá?

MARIANGELA

Sí senyor. Quan vosté ha entrat acabava de tenirhi un disgust de mort. Ja es el nostre pa de cada día això, Don Lluis, y cregui que no ho sento tant per mí com pel pobre Tianet. Quins exemples hi veurà an aquesta casa la pobra criatura!

D. LLUIS

Es a dir, donchs, que, decididament, no hi ha hagut esmena?

MARIANGELA

Cá, no senyor; aném de mal en pitjor. En Sebastiá no ės el mateix home, y no sé perqué me n'haig d'estranyar tant, que'l cor ja m'ho deya que me'l cambiaríen a presiri.

D. LLUIS

Bé, però es que us dona mala vida?

MARIANGELA

Mala vida! Fins ara hem sofert y callat, Don Lluis, y uns als altres hem fet quan hem pogut pera enganyarnos, dissimulant les nostres penes. No sé, sembla que'ns fassi por parlarne de'n Sebastiá. El pare ha envellit més en tres mesos que ha fet qu'ell es aquí, que en tot el temps que ha sigut fora. El pobre 's consum per dintre y no gosa a dir res pera no ferme més pena. El Tianet—pobrissó!—també se l'ha encomanat aquet recel per son pare, y sense

adonársen, ne fuig la criatura. Ja veu si això es horrorós, Don Lluis.

D. LLUIS

A fé que us planyo, Mariangela.

MARIANGELA

Quan despres de molt bregar—vosté ho sab tant bé com nosaltres,—várem donarli entenent de que's decidís a trevallar, encara vaig tenir un raig d'esperansa de que cambiés, però ara no me'n queda gota. Ab el desvagament li ha entrat més y més la dropería y totes les hores se les passa a fora de casa; y, vegi—per trist que sigui dirho—sembla que quan no'l tením aquí a tots se'ns aixampla 'l cor, que quan torna es sempre pera desfogar una mena de rencunia que sembla que tingui contra de tot, o per lo que ha vingut ara mateix: pera anarnos despullant de les nostres pobreses que, créguiho, Don Lluís, si això dura 'ns tirarà a la miseria, a la miseria!

D. LLUÍS

Però, es que bèu, o juga potser?

MARIANGELA, (*desolada*)

Tot, tot. Que jugui encara no ho sab el pare, no ho sab ningú; sols jo, jo, pobra de mí, que no'm veig ab prou forsa pera privarli 'ls medis, pera no acabar d'empitjorarho tot. Però ara sí que... ara, ara mateix m'ha demanat les claus. Será lo darrer que s'endugui; no'ns queda ni una malla més.

D. LLUIS

Però això es horrorós! Voleu que provi?... (*suspenentse, sentint passos a la escala*).

MARIANGELA

Deu ser ell que baixa.

ESCENA IV

MARIANGELA, D. LLUIS *y* SEBASTIÁ

(*En Sebastiá vé de la escala, esquerra, segon terme, sense adonarse de Mariangela y de Don Lluis fins que aquest el crida, quan ja es abaix de la escala*).

D. LLUIS

Deu te guart, home; sembla que ni'm vols veure.

SEBASTIÁ

Ah, sou vos? (*rectificantse*) Es vosté?

D. LLUIS

Sí, jo mateix; y, mirat, he vingut expressament pera veuret a tu. Ara ho deya a la teva dona. Que us sabría greu de deixarnos sols un instant, Mariangela?

MARIANGELA

Y ara Don Lluis! Lo que vosté disposi! (*Mariangela desapareix per la cuina, dreta, segon terme*).

ESCENA V

D. LLUIS *y* SEBASTIÁ

D. LLUIS

Hem de parlar, Sebastiá.

SEBASTIÁ (*sech*)

Bé.

D. LLUIS

Jo esperava que m'hauríes vingut a veure després de lo succeit allà, a Rocatallada.

SEBASTIÁ (*contrariat*)

Ah... Es d'això que volía parlarme?

D. LLUIS

D'això y de tot; sèu, sèu.

SEBASTIÁ

Es que veurà, haví de sortir...

DON LLUIS

Y bé prou que't vagarà, home. Que voldríes que hagués fet el camí en và?

SEBASTIÁ

Es que jo, de Rocatallada no'n vuy saber res sab?

D. LLUIS

Bé, seu home, seu! (*seuen tots dos. En Sebastiá ho fa de mala gana*). Y si jo't digués que demà mateix, si tu vols, pots tornarhi a la pedrera?

SEBASTIÁ (*sorprés*)

Que jo puch tornar?...

D. LLUIS

Tu, si, tu. Que'm diríes llavors?

SEBASTIÁ

Veurà, Don Lluis, jo ab aquell home, sab? ab l'enginyer no puch lligarhi.

D. LLUIS

Deixemho estar ara això. Y díguem: jo suposo que tu be t'hauràs fet el cárrech de trevallar un dia o altre. Pensa que tu aquí has de fer de cap de casa y que no pots descuidarte de que tens un fill y dona per mantenir.

SEBASTIÁ

Sí, y al darrera els menja pans del sogre y de la cunyada.

DON LLUIS

Atúret, atúret, aquets menja pans—que dius tu—son els que fins ara l'han guanyat pels teus, però recordet de que les coses han cambiat y que ara has de posarhi el coll com els demés, més que'ls demés.

SÉBAPTIÁ (*amohinat*)

Ja veurà, jo ab vosté no puch discutirhi; me lliga vosté, m'acoquina.

D. LLUIS

Vols que t'ho digui lo que't faig jo? Por.

SEBASTIÁ (*somrient*)

Vosté... a mi?

D. LLUIS (*seriament*)

Sí, por te faig, por.

SEBASTIÁ

(*rient, sense haver comprés encara 'l sentit de les paraules de Don Lluís*)

No sé perqué me n'ha de fer vosté de por!

D. LLUIS

No riguis, no. A que no'm negarás que quan te trobes davant meu se't represento com ara fa nou anys, allà al darrera de la taula del meu despaig aconsellante pera donarte desentenent de tots aquells mals propósits que duyes de cap? Ne fas memoria d'aquells temps? Llavors no era jo qui anava a trobarte, eres tu qui'm venias a cercar perque temíes lo que desgraciadament va succehir; que'l teu génit tant donat a promptes te fes fer una barrabassada, y tu volías evitarho, perque al cap d'avall eres un home honrat.

SEBASTIÁ

(*molestat pel recort*)

No sé a que ve retreure...

D. LLUIS

Espérat, espérat. Te'n recordes d'aquell dia, —la vigilia per cert del de la teva falta—en que vas ser a casa per darrera vegada? Acabaves de saber la infamia que aquell desgraciat havía llensat contra la teva muller y veníes encés d'odis y de malas passions sense que cap reflexió fos prou pera serenarte. Ho tinch present com si fos ara: Vares entrar blanch com un mort, ab la veu tremolosa y aixís, ab un prompte, te'm plantes al devant y'm preguntes:—Don Lluis, quan hi ha per matar un home?

SEBASTIA

(*aclaparat y ab veu apagada*)

Cert, això mateix vaig dirli.

D. LLUIS

Y ho recordes lo que't vaig contestar?

SEBASTIA

Ha passat tant temps...

D. LLUIS (*molt solemnement*)

No tant per haberho oblidat, sinó que no gosas confessarho qu'es això lo que't lliga devant meu, lo que t'acoquina, com si una altra vegada 't trobessis davant del fiscal que t'acusava.—Quan hi ha per matar un home?—Y jo vareig contestarte:—Sebastiá, la verdadera pena que té aquest delicte, com la de molts altres, no la senyala'l códich. Allà no més se castiga ab la pérdua de la llibertat per més o menys temps, pero no's parla un borrall de la pena terrible ab que's purga la culpa: ab la corrupció del cor, que may més sent la veu d'impulsos nobles, ab l'entumiment dels brassos que may més senten afany de trevall, ab el fástich pel bé y la invencible propensió al mal, ab el sacrifici de la pau y de l'alegría dels que volten després al presidari llicenciat, que's

creu lliure, quan es lo cert que porta més grillets que may. Ara ho tens, Sebastiá, el per qué't faig por, perque si has vingut pervertit de sentiments, encara t'ha quedat prou viva la veu del seny que t'acusa, y que't fa reconeixer la meva rahó de llavors, perque punt per punt s'ha realisat tot lo que jo preveya.

SEBASTIA

Y bé, sí, no ho nego pas que avans fós d'altra manera, però també sé que d'aixís com soch no puch desfermen. Ja ho vaig provar y no puch, y fins haig de dirli que més m'estimo...

D. LLUIS

No, no t'aturis; conech el cas. Volíes dirme que aquesta vida d'ara t'es més escayenta, més agradosa, y que devegades quan penses en el teu passat d'home digne, sents com una mena de vergonya de tú mateix, no de que siguis com ets ara, sinó de que fossis com havíes sigut, perque allò de trevallar tota la setmana y de portar el jornal sencer a la dòna y de passar les vetlles a casa y les festes d'esbarjo ab la muller, fà *quinto*, ¿oy? manso, poch home.

SEBASTIA

Francament, això penso devegades; no me'n tinch d'amagar.

D. LLUIS

A tú se't fa més planer, ara, el dropejar tot el día vivint a la esquena d'un pobre vell y de dues dònes, jugarte lo que afanyen ab tans suors y enterbolirte'l cap cada dos per tres per acabarte d'alegrar aquesta vida regalada.

SEBASTIA

(*ab sorpresa de vèures descobert*)

Quí li ha dit que jo?...

D. LLUIS

A mí? Ningú. Ne tinch prou ab saber que acabes de sortir de presiri.

SEBÁSTIA (*amenassador*)

Es que si fós que aquella...

D. LLUIS

La teva dòna? No té pas de dirles les que li fàs passar; massa que ho porta pintat a la cara, com el teu fill, com tots els d'aquesta casa.

SEBASTIA (*ab mals modos*)

Es què jo li dich que si es que s'han cregut que m'han de convertir, van molt lluny d'osques tots plegats. No sembla sinó que tothom hi tinga dret ab mí, ¡mal sangro!

D. LLUIS

Convertirte? Si això no es cosa de tú mateix, ray...

SEBASTIA

Y donchs ¡què tanta caramada! Ja n'estich cuit de sermons!

D. LLUIS

Està bé, noy, per part meva serà l'últim, però no'm doldrà pàs havertel fet, creyent per mil rahons, entre altras per haver nascut a casa mateix, a casa dels meus pares, que podía tenir sobre tú un xich d'autoritat.

SEBASTIA (*desvergonyidament*)

Es que tinch que dirli que potser se n'ha près una mica massa.

D. LLUIS (*somrient ab llàstima*)

No, si no m'ofendràs. De tú, què'm pot ofendre?

SEBASTIA (*excitantse per graus*)

Es que ¡reira de neu! després que un s'ha cuidat a podrirse nou anys dintre d'aquella

gabia, no tenir dret a un esplay, fa encendre les sanchs, ¡mala negada!

D. LLUIS

Es a dir, donchs, que tot es en và; que no cal pensarhi en que tornis a la feina? No'm contestes?

SEBASTIA

Quan s'ha tastat aquella vida no'n queda d'esma pera trevallar, Don Lluís. Al cap de avall pera ser un malmirat de la mateixa manera... Son molts els que, justament per això, hi tornen a deixarse engarjolar.

D. LLUIS

Sí, no has de dirmho; un cop aclimatats allí, quan ne sortiu us hi trobeu extranys entre la gent que us volta; fins us els mireu ab cet aire de compassió als demés, acabeu per ferne un orgull de la vostre miseria y sembla que us migri l'anyorament de presiri.

SEBASTIA

Potser si.

D. LLUIS

Però infelís, es que te'n aconsoles d'això? Es que tenint entiment pera compèndrela, no vols fer esforsos pera revelarthi a la teva desgracia? Tú ray, que si per tú no'l conseguíes—que'l conseguiríes—el respecte de la gent, te'l guanyaríen els de casa teva, que són estimats de tothom, admirats y tot del poble, que coneix la dignitat ab que han sostingut el seu infortuni.

SEBASTIA

No me'n parli més; un altre día si de càs...

D. LLUIS

Sebastià, que encara pots serhi a temps; jo t'ajudaré y algún día potser me'n donaràs

mercès. Lluita contra tú mateix, vulgues ser home, home de bé.

SEBASTIA (*escèpticament*)

Home de bé... Y vaja, prou, que'm tinch rabia a mí mateix, perque m'hi amohino ab aquestes coses. Ja no la entench jo aquesta mena de parlar; ja no sé ajupirmhi a la vida d'avans.

D. LLUIS (*ab fonda llàstima*)

Ets ben mereixedor de compassiò!

SEBASTIA (*neguitejantse)*

Lo que vulgui, però no me'n parli més, que ja estich neguitós, y, vaja, que serà millor que me'n vagi perque'm sabría greu propassarme de paraules. *(fà acció d'anarsen*)

D. LLUIS

No, atúret; soch jo qui se'n và, però m'has de donar paraula de que tornarem a tenirhi una altra sentada.

SEBASTIA (*ab desitg d'acabarho*)

Bé, no dich que no; un altre día, però ara prou, ja hem parlat prou avuy.

D. LLUIS

Adeu, donchs.

SEBASTIA

Salut. (*Don Lluís desapareix pel fons.*)

ESCENA VI

SEBASTIA *y* MARIANGELA

(*Mariangela apareix per la cuina, dreta, segón terme, quan s'indiqui.*)

SEBASTIA (*cridant irat*)

Mariangela! Mariangela!

MARIANGELA (*sortint a escena*)

Qué'm demanaves?

SEBASTIA

Sí, vina aquí; acòstet. (*agafantla violentment per un bras*) Què li has esplicat de mí a Don Lluís? Digues.

MARIANGELA

(*fent forses pera desferse d'en Sebastià*) Dèixem, que'm fas mal.

SEBASTIA (*sense deixarla*)

Digues, vuy que parlis. Perquè li has anat a xiular les orelles, eh?

MARIANGELA

Sebastià. Sebastià, que acabaràs per matarme!

SEBASTIA

Sí, eh? A mí, a mí'm matariau tots plegats, si poguessiu; festa hi hauría en aquesta casa si jo aclucava l'ull, però mal me reventés si avans d'anarmen no feya un escarment.

MARIANGELA (*espantada*)

Hi ha vegades que'm fàs por, Sebastià, en bona fè.

SEBASTIA

Es clar, com que ja se us ha acabat el campàrvosla, com que ja teniu quí us fà entrar a la rahó. Y massa poch ¡reneu! que'n faig encara. (*imperativament*) Desde avuy que aquell embolica plets no hi tornarà a posar més els peus en aquesta casa. Aviat semblaría l'amo aquí; ab això, si tornava, ja pots dirli sense embuts.

MARIANGELA

(*reaccionant ab energía*)

Això no li diré jo, mal me matis. Don Lluís ha sigut per nosaltres una providencia.

SEBASTIA

(*sorprès de la resistencia que troba en la Mariangela*)

Què dius, que no li diràs?

MARIANGELA (*engallantse més*)

No, no li diré, ja t'ho torno a dir. No'n vuy ser més de cobarda; s'ha acabat; prentho com vulguis.

SEBASTIA

(*ab ira concentrada, tornant a agafar a Mariangela pel bras*)

Aixís, aixís! Mireuse la gata moixa com m'ensenya les urpes. Y, quí ets tu, veyam, pera posarte al devant meu?

MARIANGELA

¡Deixem estar!

SEBASTIA

¿Qui ets tu, qui ets?

MARIANGELA (*forsejant*)

¡Deixem te dich!

SEBASTIA

(*alsant el bras pera pegarli*)

Mira!...

MARIANGELA

(*ab esclat d'indignació*)

Oh! ¿Y gosaríes?

ESCENA VII

SEBASTIA MARIANGELA *y* LLORENSÓ

(*Llorensó apareix pel fons quan encara el Sebastia té'l bras alsat.*)

LLORENSÓ

(*agafant el brás a n'en Sebastiá per detenirlo*) ¡Sebastiá, qu'es la teva dona!

SEBASTIA

(*furiós per l'acció den Llorensò*) ¡Reboll!

MARIANGELA

(*a Llorensó, esclatant el plor*) Deixel, deixel, que'm pegui; mal com. no'm mata y tot, que prou fora millor que la vida que'm fa portar!

SEBASTIA

(*a Mariangela, amenassador*) Vésten, vésten del meu devant, sinò...

LLORENSÓ

(*a n'en Sebastiá, intercedint*) Home, qu'es la teva dona!

SEBASTIA

(*donant una empenta a n'en Llorensó*) ¡Que carregaràs tú!

LLORENSÓ

Bé, home, bé; jo ho deya. (*apart a Mariàngela*) (Serà millor que'l deixeu; està massa enverinat).

MARIANGELA (*apart a Llorensó*)

(Ja ho veus, ja ho vens, Llorensó, a lo que

ha arribat! (*desapareix per la escala, esquerra, segon terme*)

ESCENA VIII

SEBASTIA *y* LLORENSÓ

LLORENSÓ

(*després d'una pausa llarga*)
Home, ¿que no ho veus qu'es la teva dona?

SEBASTIA

(*furiós, agafant una cadira, d'una revolada*)
¡Reboll! ¡Que te la fosco!

LLORENSÓ

Callo, home, callo. (*pausa llarga, durant la qual en Sebastiá, assegut devant de la taula, se treurá els diners de la butxaca, lligantlos ab un nus dé mocador, excitant l'interés den Llorensó, que s'hi anirá acostant, comensant a parlarli ab recel*) ¿Que has fet bones?

SEBASTIA

Bones, eh?

LLORENSÓ

Veuràs, t'ho dich pera que't recordis dels meus vint duros.

SEBASTIA (*ab despreci*)

Vés, ximple, vès!

LLORENSÓ

Com que'm vás dir que quan fessis bones me'ls tornaríes... Y ja veurás, es que l'altre dia la Esperanseta va demanarmels pera guardarlos ella'ls diners, y això'm vá fer mala espina perqué jo estich en que ja s'ho pensa que no'ls tinch, que per mi ho ha maliciat que juguèm.

SEBASTIA

Sí, al joch de'n Xeixa; tant hi arrisca tant hi deixa.

LLORENSÓ

Bè, ¿però no vàs fer bones ahir?

SEBASTIA (*rabiós*)

¡Mala negada! Que bones ni que bones! Per mí que havíen garbellat el joch y no més van deixarhi les dolentes.

LLORENSÓ

Donchs, ¿y aquets diners?

SEBASTIA

Mala fi fessin aquets diners! Jo que'm refiava de fer la pau avuy... Si no n'hi ha ni per una posta.

LLORENSÓ

Es que ja veuràs, me convindríen aquells vint duros, sabs?

SEBASTIA

Bé, y que m'espliques a mí? Que no vares jugar tú?

LLORENSÓ

Però vas dirme que me'n rescabalaría, y, mira, avuy cinch, demà cinch més, no'm queda ni pera fer cantar a un cego.

SEBASTIA

Y perqué ets tant «quinto»! No s'hi juga a miquetes! Reira! Ja t'ho sabria dir si avuy podía anarhi ben forrat. Aquesta nit al Hostal Nou, hi faràn cap tots els calets d'aquí'l plà que han vingut a mercat. Si tu volíes els plomaven. Porto un truch de cap que no falla; ni ab cartes vistes el joch es més segur, veyes que et diga.

LLORENSÓ

Maliatsiga! Lo qu'es jo tampoch perdré pas. Sino 'm jugava la pell...

SEBASTIÁ

Perque no ets home.

LLORENSÓ (*enfadat*)

Y dàli! Que no soch home!

SEBASTIÁ

Y t'ho torno a dir, que tu no ets home, vaja, qu'ets un sibeca.

LLORENSÓ (*atribulat*)

Maliatsiga! Maliatsiga! Què més puch ferhi jo? Ja n'he passades prou d'angunies, que fins me fa por de veure l' Esperanseta, perque arribarà'l día de casarnos y ni 'n tindré per confits! (*ab aire decidit*) Mírat, ¡maliatsiga!, avuy li conto tot, y a son pare, y surto de aquestas trifulgas!

SEBASTIÁ (*ab conmiseració*)

Vaja, ja'm sab greu y tot d'haverten dit res; ets un criatura que quan te veus la sort als dits la deixes escapar, (*insinuant*). Avuy, jo t'ho ben rejuro, te rescabalaves dels vint y ningú n'hauría de saber res que has jugat, y't casaves demà mateix si volíes.

LLORENSÓ

Pero jo ja t'ho he dit, mira (*treyentse algúns cèntims de la butxaca*). Just pel tabaco de la setmana.

SEBASTIÁ

May m'entendràs tu a mí; ja's veu ja que surts del ou. Si t'haguessis estat allà una temporada com jo, ja te l'hauríen treta la sòn dels «pàmpols». Se'n veu molt de mon a presiri sense mòuret de lloch.

LLORENSÓ

Donchs no t'entench, en bona refè.

SEBASTIÁ

Vina, vina, que'm fas llàstima, (*ab molta intenció*) ¿No cau demà la quinzena?

LLORENSÓ

(*contestant, cada vegada ab més estranyesa*) Sí.

SEBASTIÁ

Y'ls diners, a qui'ls consignen desde Barcelona?

LLORENSÓ

Al enginyer.

SEBASTIÁ

Y l'enginyer, a qui'n fa entrega pera pagar la brigada?

LLORENSÓ

(*ab dignitat, comprenent l'intenció*)

Ah, no; ja t'entench. Això may. Aquells diners com si no'ls tingués; no son meus; no'n vuy ser jo de lladre.

SEBASTIÁ

Ho veus com jo tinch rahó? Com ets un «quinto»?

LLORENSÓ

No, no, díguem lo que vulguis; això no ho faré.

SEBASTIÁ

Pero, qui t'ho diu de ser lladre? Jo no més te parlo per bestrèurels. Demà pagues, y qui s'haurà enterat de res?

LLORENSÓ

No, no me'n parlis més, Sebastià; podría pérdrels y després...

SEBASTIÁ

No't dich que'l cop es segur? Qu'es jugar a cartes vistes?

LLORENSÓ

No me'n donaràs entenent, no. Deu me'n guard de semblant feta. Mira, fins me dol que hagis gosat proposarmho.

SEBASTIÁ

Donchs, tu mateix. Ves, dígaho a la Esperanseta y al sogre, que aixís que s'enterin de que has jugat, ja farà bon sol quan te consentin tornar a posar els peus en aquesta casa.

ESCENA IX

SEBASTIÁ, LLORENSÓ *y* ESPERANSETA

(*Esperanseta ve del fons. Durant la escena s'entreté plegant ab compte'l mocador de fer farcells que porta al bras*)

SEBASTIÁ

(*apart, decepcionat al veure la Esperanseta*) Mala negada! Tot justament ara ha vingut aquesta!

LLORENSÓ

Deu te guard, Esperanseta! (*Esperanseta fa com qui no'l sent, cada vegada que se li dirigeix.*)

SEBASTIÁ (*rient, a Llorensó*)

Si, ni't contesta...

LLORENSÓ

Que no'm vols contestar, Esperanseta?

SEBASTIA (*a la Esperanseta*)

Tu, veyes de dirli alguna cosa o sinó se't neulirà'l xicot.

LLORENSÓ

Esperanseta, dòna...

SEBASTIA (*apart a Llorensó*)

(Si de cas te decidíes, ja vindríes a dirmho. Seré allà, sabs? Ho remullaríem; jo pago.)

LLORENSÓ

Déixem estar.

SEBASTIA

Vaja, donchs, ja us ho fareu. (*apart, per Esperanseta, tot anantsen*). (Si no hagués sigut per aquésta...) (*desapareix pel fons*).

ESCENA X

LLORENSÓ *y* ESPERANSETA

(*Esperanseta, sense mirarse a n'en Llorensó, se dirigeix cap a l'escala, esquerra, segon terme, ab intent d'anàrsen, desistint quan li parla en Llorensó.*)

LLORENSÓ

No, no te'n vagis.

ESPERANSETA (*molt sèria*)

Què vols?

LLORENSÓ

Es que, maliatsigal, no sé qu'es lo que has agafat ab mí, que sempre estàs tant enmurriada. Què t'he fet jo?, digues.

ESPERANSETA

Vols saberho? Donchs t'ho diré: que ja ho sabs que t'ho tinch privat de que't fassis tant ab aquell, ab en Sebastià, y que tú'm vas prometre que no t'hi faríes, y per això tú, dàli que dàli, al darrera seu tot el sant dia, que no sembla sinó que porti besch a sobre.

LLORENSÓ

Però, no hem de ser parents ab el Sebastià?

ESPERANSETA

Parents... d'aquella manera. Lo que't dich es que no vuy vèurethi tant ab ell, que al seu costat no pots apèndrehi res de bò.

LLORENSÓ

Reboll! Si que'm fas criatura! Quin mal vols qu'hi aprengui?

ESPERANSETA

Aquest n'es un, veus? El de ser malparlat. Avans no las deyes tu aquestes coses.

LLORENSÓ

(*anant a renegar y contenintse a una mirada de la Esperanseta*).

Re...!

ESPERANSETA (*reptantlo*)

Llorensó!

LLORENSÓ

M'escapava... Es que veuràs, tu'm manes de una mena de manera que aquell se me'n riu y diu que no soch home, y que tu se te'm posaràs les calces, y ja ho veuràs, jo...

ESPERANSETA (*sech*)

Jo, què?

LLORENSÒ (*veyentla enfadada*)

No res, no res, dóna.

ESPERANSETA

Sí, sí, digues; tu, es clar, pera fer l'home li fas el segon y't deixes entabanar per ell, y jo vuy que tu'm creguis a mi, perque, vaja, ja n'hi ha prou ab el Sebastià que's fassi malparlar del poble.

LLORENSÓ

Es que quan a un li diuen que no es home... Aixó rebaixa, sabs?

ESPERANSETA (*ab decisió*)

Donchs, mira, sígueu d'home tal com vol el Sebastià, pero de mi no te'n recordis més.

LLORENSÓ

Això no, Esperanseta, que jo no me'n sé estar de tu.

ESPERÀNSETA

Mira, sabs lo que podríem fer? Casarnos totseguit. No sé perque l'hem d'esperar la fira.

LLORENSÓ (*tractant d'escorrers*)

Per mi sí, pero com que havíem quedat que pera tenir un xich més de bossot...

ESPERANSETA

Y Déu ajudarà! Jo ara no estich tranquila. Fà tres mesos que'l Sebastià es aquí y ja es hora de que'l fem un pensament. Tu sabs que la cosa's va allargar esperant qu'ell hagués tornat d'allà, o sinò ja'ns hauría trobat casats, que més s'hauría valgut.

LLORENSÓ

(*cercant més excuses*)

Però mira que jo encara no sè ni un borrall de Doctrina.

ESPERANSETA

Ja't vagarà d'apèndrela la Doctrina. Mira,

demà mateix anirém a veure'l senyor rector perque'ns despatxi'ls papers.

LLORENSÓ

Es que jo encara t'haig de comprar l'anell.

ESPERANSETA

Ja'm passaré sense.

LLORENSÓ

Es que...

ESPERANSETA

(*alarmada pels subterfugis den Llorensó*)

Escolta, Llorensó; me sembla que ja no les dús ara aquelles presses de casarte. Vuy dir que si de càs, sabs?, no hi ha res de lo parlat.

LLORENSÓ (*anguniat*)

Què dius, Esperanseta? Que jo no tinch ganes de casarme ab tu? Maliatsiga! Si ho sabíes...

ESPERANSETA

Es que de tu no me'n fío massa, Llorensó. (*tranzició*) Escolta, que ho sab el Sebastià que tu tens aquell recó?

LLORENSÓ (*alarmat*)

Perque m'ho preguntes?

ESPERANSETA

Es que'm fan mal d'ulls aquests embuts teus de sempre que't parlo de casament. Veuràs, ja t'ho vaig dir l'altre día, lo millor sería que'ls guardés jo'ls teus diners.

LLORENSÓ

(*fent esforsos visibles pera aparentar tranquilitat*)

Fuig, dòna! Què tens por que me'ls prenguin?

ESPERANSETA

Llorensó, si es cert que m'estimes, dónem aquesta prova de confiansa!

LLORENSÓ

Pero es que jo no sé entendre perque 'ls vols.

ESPERANSETA (*confidencialment*)

Escolta, t'ho diré a tu; sobretot que no ho sápiguen el pare ni la Mariangela: el Sebastià juga!

LLORENSÓ (*fingint*)

Juga? Dius que juga?

ESPERANSETA

Sí, no ho sabíes? (*respirant*). Ay quín pes m'has tret de sobre! Ara sabrás perqué't demano que me'ls donguis a guardar els diners, perque Deu ens en guard d'una temptació! (*solemnialment*). Deu te'n reguart si jo sapigués may que havíes arribat a jugar. De la Esperanseta ni memoria.

LLORENSÓ

(*costantli cada vegada més esfors dissimular*)

Vols callar, dona!

ESPERANSETA

Mira, a la tarde quan vinguis, pórtamels els diners, sents?

LLORENSÓ

Dius que... te'ls porti aquesta tarda?

ESPERANSETA

Sí, aquesta tarda mateixa.

LLORENSÓ

(*tardant a respondre y contestant després decidit com obeint a una idea que ha tingut de sopte*)

Demà te'ls duré, demà.

ESPERANSETA

(*tornant a recelar*)

Y perqué demà? No es igual avuy?

LLORENSÓ

Es que veuràs, avuy... Que't diré jo? Avuy...

ESPERANSETA

Llorensó, tu m'enganyes! Llorensó, tu ja ho sabíes que'l Sebastiá jugava y potser y tot...

LLORENSÓ

Jo no, jo no ho sabía

ESPERANSETA

(*guaitantlo fixament*)

Mírem, mírem fit a fit. Tu'ls guardes encara aquells diners? Respón.

LLORENSÓ

(*esquivantli la mirada*)

Ves qu'ets mal pensada, també (*feblement*). Sí, els guardo.

ESPERANSETA

M'enganyes.

LLORENSÓ

No, no t'enganyo; demà'ls tindràs!

ESPERANSETA (*exaltada*)

T'he dit avuy; ara, ara mateix.

LLORENSÓ

(*veyent a Onofre qu'entra pel fons*)

Calla, ton pare.

ESCENA XI

LLORENSÓ, ESPERANSETA, ONOFRE *y* TIANET

(*Els dos últims pel fons. Onofre va carregat ab el montatge de la parada. En Tianet porta un feix d'espardenyes noves y una pilota de goma a la butxaca*).

ONOFRE

(*pel posat de'n Llorensó y l'Esperanseta*)
Que teniu? Que us heu barallat?

LLORENSÓ (*fingint*)

Y cà! Per qué voleu que'ns haguém barallat!

ONOFRE (*per Esperanseta*)

Y donchs, que té aquesta?

LLORENSÓ

Cà, rès.

ONOFRE (*a Llorensó*)

Veyes, ajùdem a descarregar aquest fato. (*Llorensó obeeix. En Tianet també ha endressat el feix que duya y es posa a jugar a pilota*).

LLORENSÓ (*a Onofre*)

Ja heu desfet la parada?

ONOFRE

Malaguanyat trevall d'haberla montada. Cada día vàn més magres aquets mercats.

TIANET

(*ensenyant la pilota a la Esperanseta*)
Esperanseta, guaita quina pilota m'ha comprat l'avi.

ESPERANSETA (*de mala sahò*)

Sí, vès!

TIANET

(*fent botar la pilota*)

Es de goma (*a Llorensó*). Llorensó, vina a la eixida que jugarém a gepes!

LLORENSÓ

Haig d'anar a dinar ara *(apart a la Esperanseta*) Ja'ns veurém, sents? Ja tonaré! (*La Esperanseta 'l mira enutjada*). No'm miris aixís, dona! (*a Onofre*). A més veure.

ONOFRE

Adeu, noy, si te'n vas. (*Llorensó desapareix pel fons. En Tianet se'n va a jugar a pilota a la eixida, primer terme esquerra*).

ESCENA XII

ESPERANSETA *y* ONOFRE

ONOFRE

(*adonantse del posat de la Esperanseta*)

Noya, que't passa? Donchs que será cert que heu tingut alguna cosa ab en Llorensó?

ESPERANSETA

Sí, pare, y veyeu que us digui que potser me farà fer altres pensaments.

ONOFRE

Recuiro! Que dius ara!

ESPERANSETA

Això.

ONOFRE

Y vols dir que tot plegat no seràn renyines d'enamorats?

ESPERANSETA

No, pare, no.

ONOFRE (*formalisantse*)

Conta, donchs, conta.

ESPERANSETA

Que d'ensà qu'es aquí el sebastià, en Llorensó no es el mateix; tot el sant día se'ls veu anar junts, y, vaja, que trobo que'l Sebastià no es el millor company que pogués tenir en Llorensó.

ONOFRE

Si, no't creguis. Tampoch m'agraden massa a mí aquestes amistats; però, com ho vols fer?

ESPERANSETA

Es que'n Llorensò es un criatura y l'altre d'ell en fà lo que'n vol, y al cap d'avall seré jo quin pagui la patenta si'l fà tornar com ell.

ONOFRE

Però, qué li has esbrinat alguna cosa? Qué s'ha donat a la beguda, potser?

ESPERANSETA

Això no m'ho penso, pèr més que l'altre día vaig vèurel sortir de la taberna ab el Sebastià y un altre cop de l'Hostal Nou. D'aquí van venir les rahons, perque era hora de ser a casa aquella, de venir a vèurem a mí.

ONOFRE (*intrigat*)

Del hostal? Dius que vas vèurels sortir del Hostal Nou? (*ab decisió*) Ja veuràs, dèixamhi parlar a mí ab el Llorensó. Ah, nó, mira, jo ho aclariré tot això, y, si es lo que'm penso, no t'hi casaràs ab ell, no t'hi casaràs; ja'n tenim prou ab la desgracia de la Mariangela.

ESPERANSETA (*alarmada*)

Però digueu: es que'n teniu sospites d'alguna cosa d'en Llorensò?

ONOFRE

Veuràs, no'm fassis parlar ara.

ESPERANSETA (*cnguniosa*)

No m'hi deixeu, pare, tan intranquila, perque més de lo que jo me'n penso den Llorensó!...

ONOFRE

Escolta, escolta, Esperanseta. Tampoch sabría tenirmo més temps al pap, això; que sols de pensarhi'm té tot regirat, y, si no hagués sigut per la Mariangela, el Sebastià ja no hi fóra en aquesta casa, que jo'n soch l'amo de aquí, ¿oh sents? jo

ESPERANSETA (*ab afany*)

Digueu.

OTOFRE (*ab misteri*)

Sobretot que la Mariangela... El Sebastià juga.

ESPERANSETA (*ab tristesa*)

Ja ho sabía, pare; ja son molts els de vila que ho saben.

ONOFRE

Ho sabíes?

ESPERANSETA (*afanyosa*)

Lo d'en Llorensó, pare, lo d'en Llorensó!

ONOFRE

No has dit que un día els havíes vist sortir del Hostal Nou?

ESPERANSETA

Sí, sí, digueu.

ONOFRE

Donchs es allà que s'hi fà el joch.

ESPERANSETA (*desesperada*)

Oh! Reina Santíssima! Es cert, en Llorensó juga, ja m'ho explico tot, tot. Ha perdut els diners que havía anat arreconant pera casar-

nos; aquell malvat es qui l'ha fet tornar dolent, qu'ell may de la vida hauría gosat...

ONOFRE

Calla, fesho per la Mariangela.

ESPERANSETA (*resoluda*)

En Llorensó que no hi torni a posar els peus a n'aquesta casa.

ONOFRE

Es a dir, que estàs decidida...

ESPERANSETA (*molt agitada*)

Y a més, pare, que n'estich. No us n'hauría dit rès perque pensava que un cop casada ja s'hauría passat el peril!, però ara que no dech pensarhi, jo no m'hi puch quedar més en aquesta casa.

ONOFRE

(*dolorosament sorprès*)

Què dius ara? Y ahont aniràs?

ESPERANSETA

No ho sé, a Barcelona, a servir.

ONOFRE

Però, per què, Mare de Déu?

ESCENA XIII

ESPERANSETA, ONOFRE *y* MARIANGELA

(*Mariangela vé de l'escala, esquerra, segón terme, quedantse parada al sentir la conversa. Esperanseta y Onofre no s'adonen d'ella fins que s'indiqui.*)

ESPERANSETA (*molt afectada*)

Escolteu, escolteu, que quan us ho hagi dit sereu el primer d'aconsellarmho que m'en vagi.

Però sobretot que no'n tingui esment la Mariangela: aprop d'en Sebastià jo perillo; en Sebastià està plè de mals intents, pare.

ONOFRE *(ab indignació)*

Oh! Això y tot?

MARIANGELA

(Ha anat baixant lentament l'escala, cayent feixugament assentada en una cadira al sentir la terrible revelació.)

ESPERANSETA

(girantse sobtada)

La Mariangela! *(pausa curta)*

ONOFRE

Mariangela! *(pausa llarga)*

MARIANGELA

(ab dolor resignat)

Què'm pot venir de nou ja a n'a mí? Prou que ho sé que soch aburrida d'en Sebastià.

ESPERANSETA

Mariangela, germaneta, creu que jo t'estimo, que jo ni de pensament. Déu meu, Senyor! hauría gosat mancarte?

MARIANGELA

(besant a l'Esperanseta)

Pobreta! Sí, vés, vés d'aquí. Tú encara pots ser ditxosa!

ONOFRE

(passant de la seva primera estupefacció a l'esclat de l'ira)

Quí se'n anirà serà ell, aquell mal ànima. Té, ja ha esclatat lo que veya venir un día o altre; però jo, un vell, un jayo, jo ho acabaré tot.

MARIANGELA

Vos, pare, teniu poder pera trèurel, mes ell per endúrsemen a mí y al meu fill; es el meu marit.

ONOFRE

Què? Ah, no: endúrseten a tú per acabar de matarte? (*excitantse per graus*) No, no; ell, ell, y no més qu'ell se'n anirà. Ara, ara mateix, vaig a veure a Don Lluís y... ahont tinch el gech? A dalt? Veureu jo si ho acabaré. (*fins acabar la escena guanyant camí de l'escala, esquerra segón terme.*)

ESPERANSETA

Pare, espereu que us passi el trastorn; esteu molt trasbalsat pera sortir.

MARIANGELA

Pare, pare, parlèmne avans nosaltres; què li aneu a demanar a Don Lluís?

ONOFRE

Donchs que t'en fassi separar del teu home, del teu mal home, y ell ho conseguirà, sí, ell ens ajudarà, n'estich segur.

MARIANGELA

Pare, pare, espereu. Penseu ab en Tianet, que tot acabarà per caure damunt d'ell.

ONOFRE

(*pujant l'escala*)

No escolto rès jo, no escolto rès.

MARIANGELA

(*apart a Esperanseta*)

(Vés, vés a dalt, Esperanseta, no'l deixis al pare, està molt agitat) (*Onofre y Esperanseta desapareixen pel lloch indicat. Mariangela per la cuina, dreta, segón terme. L'escena queda sola durant un moment.*)

ESCENA XIV

SEBASTIÁ

(*Vé del fons. Després de donar una mirada recelosa al seu voltant, se'n va a obrir la finestra desde la qual parla a mitja veu ab algú qu'es al defora.*)

SEBASTIÁ

A les dèu en punt, eh? (*tancantse'ls llavis ab els dits*) Ni que fós mut. (*despedintse ab la má*) A més veure. (*retirantse satisfet de la finestra*) Ja m'ho pensava que a la fí hi cauría. (*s'assenta davant de la taula. Se treu de la butxaca un cigarro puro dels dits «caliquenyos», que's disposa a partir pel mitg ab un ganivet de molles que porta a la faixa, sospenent l'operació distretament bon punt veu apareixer en Tianet.*)

ESCENA XV

SEBASTIÁ *y* TIANET

(*En Tianet surt correns de la eixida, esquerra, primer terme, quedant sobtat al veure a n'en Sebastià.*)

TIANET

Ay, jo'm creya que hi havía l'aví, aquí.

SEBASTIÁ

Què li vols al avi, marrech?

TIANET

Es que se m'ha penjat la pilota. (*cridant*) Avi!

SEBASTIÁ

Vina aquí.

TIANET

Jo volía que l'avi em despengés la pilota.

SEBASTIÁ

Vina, gamarús.

TIANET

Es que la pilota... sabeu?

SEBASTIÁ

Dèixat de pilotes, ara; vens o nó?

TIANET

(*acostantshi recelós*)

Ja vinch.

SEBASTIÁ

Es que't faig por? Digues.

TIANET

Com que teniu aquest ganivet... A la mare y tot n'hi fà de por aquest ganivet, que aquell día que us va caure de la faixa fins va plorar y tot d'esglay.

SEBASTIA

Poruch, més que poruch. Ja t'hauràn criat ben gallina a tú, ja.

TIANET (*cridant*)

Avi! avi!

SEBASTIA

Deixal estar ara, al avi.

TIANET (*malmirrós*)

Jo vuy la pilota.

SEBASTIA

Tornahi ab la pilota, reneu!

TIANET (*ingenuament*)

Això es pecat.

SEBASTIA (*rient*)

Pecat! pecat! Ja'n pujaràs ja, d'acoquinat!

TIANET

Jo vuy tornar a la eixida, que'm fà por el ganivet!

SEBASTIA

Y perqué te n'ha de fer *nyicris*?

TIANET

Perqué mata, y matar també ho es de pecat.

SEBASTIA (*rient*)

Tot tu tremoles.

TIANET

(*fent forses per desferse de'n Sebastià*) Deixeume estar!

SEBASTIA

Vina, home, no fugis!

TIANET

Jo vuy anar ab l'avi.

SEBASTIÁ

Reboll! Fins fá riure tant d'enneuliment Has de ser home, tu. Vés qui t'hi tindria per fill meu.

TIANET

Es que no'm feu may petons vos, y la mare m'ho pregunta si me'n feu, y com li dich que no, plora la mare.

SEBASTIÁ

Al darrera dels petons y de les bestieses es com t'han fet creixer tant miulat, que no sembles sinò un gat nat al istiu. No t'hi hauría pas pujat jo com ta mare. Si fins tens por del vent. (*Sebastiá acaba per partir el cigarro en dos trossos, llensant després sobre la taula ab gesto indiferent, el ganivet, que s'hi clava de punta. En*

Tianet recula fent un moviment d'horror. En Sebastià riu estupidament. Ja's veu mort! (*tot encenent el cigarro*) Jo que volía que aprenguessis de jugarla l'eina... Au, vés, desclàval.

TIANET (*espantat*)

No, no ho vuv, no ho vuy.

SEBASTIA (*agra*)

Desclàval te dich. Ja te'l faré perdre jo aquet *canguelis*,

TIANET (*plorant, esglaiat*)

No! mare! avi!

SEBASTIA (*amenassantlo ab el bràs*)

Que'l desclavis, sinó!...

TIANET

Mare! Mare, veníu!

SEBASTIA

Que xiscles!

ESCENA XVI

SEBASTIA TIANET ESPERANSETA

Mariangela compareix de la dreta, segon terme, esverada pels crits del Tianet qui va a refugiarse corrents a les seves faldilles. La Mariangela al veure el ganivet clavat assobre la taula y l'actitut agressiva de'n Sebastiá, compren lo succeit y esclata en indignació)

MARIANGELA

Oh, qu'es això!

SEBASTIÁ (*irònich*)

Es valent el teu fill, reboll!

MARIANGELA

Verge Santa! Prou, prou n'hi hà! No ho se-

rà com tu el meu fill. A mí, tot lo que vulguis, però perqué la teva miseria no arribi a n'ell, soch capassa de tot, de tot.

SEBASTIÁ (*cínich*)

No tinguis por, dona; ja te li has fet ben bé de teu.

TIANET

Mare, tinch por.

MARIANGELA (*abrassant a n'en Tianet*)

Fill del meu cor! (*valenta, mostrant el fill a n'en Sebastià*) Míratel; no me'l pendràs no,

SEBASTIA

Qué esvalotes!

MARIANGELA

Mal pare!

ESCENA ULTIMA

SEBASTIÁ, TIANET, MARIANGELA
ONOFRE Y ESPERANSETA

(*Els dos ultims venen de la escala, esquerra, segón terme*)

ONOFRE

Que son aquets crits?

SEBASTIA

(*ab molt cinisme, desclavant el ganivet y tancantlo*) Y và de predica!...

ONOFRE

Qué ha passat? (*a n'en Sebastiá*) Tú, digues.

SEBASTIA

(*anantsen tranquilament cap al fons per ahont desapareix*)

Sembla que vé gropada; anemse a posar a sopluig!

ONOFRE

Mariangela, digas, qu'es això?

MARIANGELA (*ab un gest de decissió*)

Aneu, pare, aneu! (*per en Sebastiá, senyalant la porta del fons*). Ab aquell home, ni un dia més. (*abrassant y besant a n'en Tianet*) Es, pel meu fill; per ell!

TELÓ

TERCER ACTE

La mateixa dels actes anteriors. Es vespre. El quinqué que penja assobre la taula, estarà encès. Prenent escena un braser ab forsa foch. Fà un vent molt fort, sentintsen las ratxadas de tant en tant, especialment cada cop qu'entra o surt un personatge per la porta del fons. Per la vìdriera del cancell se veurà la porta del carrer mitj tancada. Es l'endemá dels successos desenrotllats durant el segón acte.

ESCENA I

MARIANGELA, ESPERANSETA *y* TIANET

(*Mariangela y Esperanseta escalfantse al voltant del braser. En Tianet assegut davant de la taula dormint ab el cap entre'ls brassos. Toquen les nou al campanar de la vila*).

MARIANGELA

Les nou.

ESPERANSETA

Y encara no es aquí'l pare.

MARIANGELA

A mi tambè me'n té d'ansiosa, sobre tot ab la nit que fá.

ESPERANSETA

(*tocant a n'en Tianet pera despertarlo*)

Tianet, que t'adorms y t' enrevenaràs de fret.

MARIANGELA

(*a n'en Tianet que s'ha despertat de mala gana*)

Vols anar al llit que la mare t'hi portarà?

TIANET

No, no, que tinch por d'estarmhi tot sol a dalt. El vent fa uns xiulets!

ESPERANSETA

Aném, ja't faré companyía jo.

TIANET (*somicant*)

Quan vingui l'avi. Vos, mare, m'heu dit que'm deixaríu estar aquí fins que vingués l'avi (*torna a quedarse adormit*).

MARIANGELA

Però no veus que't caus de son?

ESPERANSETA

Ja ni't sent! Déixal estar.

MARIANGELA

Es que agafarà fret.

ESPERANSETA (*ab llàstima*)

Pobra criatura! (*Pausa*).

MARIANGELA (*ansiosa*)

Però ahont deu haver anat el pare?

ESPERANSETA

Pots pensar que quan triga tant, es que li deu haver calgut fer passos.

MARIANGELA (*sospirant*)

Y al cap de vall pera venir ab alguna mala nova.

ESPERANSETA

Al menys sortirem d'aquesta intranquilitat. Tot avuy que friso pensant qu'es lo que pot haver sigut den Llorensó... y d'aquell altre.

MARIANGELA

Tu encara hi estàs en que això es cosa de tots dos?

ESPERANSETA

Donchs com es que ni l'un ni l'altre de'n tot avuy se'ls ha vist per vila?

MARIANGELA

De'l Sebastiá no'm fa estrany després que ahir el pare va trèurel de casa d'aquella manera! Quin trastorn tots plegats, Deu meu!

ESPERANSETA

Però no ho volíes tu mateixa que se'n anés?

MARIANGELA

Ay Esperanseta! Tot es prou desgracia.

ESPERANSETA

Jo'm creya que no se'n voldría anar el Sebastià.

MARIANGELA

Qui't diu qne no torni? Jo tinch por pel pare y per mi mateixa. Es prou per arriscarse a tot aquest home.

ESPERANSETA

Donchs jo'm penso que no, que no tornarà més, perque, creuho Mariangela, ell hi ha tingut que veure en tot això que passa, y tindrà por de que l'agafin. Ay Mariangela! El Sebastià ha estat ben bé el dimoni den Llorensó!

MARIANGELA

Potser sigui com tu dius.

ESPERANSETA

Si n'hagués pogut tenir dupte, després de lo d'aquesta tarde no me'n hauría quedat cap. Quan ha sigut aquí Don Lluis ab l'enginyer preguntant si'n sabíem res de'n Llorensó, y quan han dit que la brigada no podía cobrar la quinzena perque en Llorensó havía fugit ab els diners...

MARIANGELA

Això no s'ha pogut saber.

ESPERANSETA

A casa en Llorensó no hi han trobat pas rès.

MARIANGELA (*mirant al cel*)

Senyor, també havía de ser per nosaltres aquesta creu (*plora*).

ESPERANSETA

Bé, no ploris.

MARIANGELA

No, passi lo que passi, ja hi estich resignada per endevant. No mes me'n planyo per aquet pobre fill meu.

ESPERANSETA

Sort que D. Lluis ha pogut donar entenent al senyor enginyer de que no'n dongués part fins demà, o sino potser a hores d'ara ja foren agafats.

MARIANGELA

Això es allargar l'agonía.

ESPERANSETA

Qui ho havía de dir den Llorensó. Però jo no le'n puch fer de lladre, no le'n puch fer (*Al defora passa una ratxada de vent xiulant fort*).

MARIANGELA

Sents quin vent?

ESPERANSETA

Si's fica fins aquí dintre.

MARIANGELA

Ara jo ja tancaría'l cancell, si ja hagués tornat el pare.

ESPERANSETA

Triga molt el pare.

TIANET (*despertantse*)

Mare, tinch fret.

MARIANGELA

Ho veus, home? Aném, aném al llit. La mare't despullarà.

TIANET

Que encara no ha tornat l'avi?

MARIANGELA

Tot seguit vindrà, sents?

TIANET

El pare no que no tornará oy? Es que'm fa por el pare.

MARIANGELA

(besant a n'en Tianet, conmóguda)

Pobrissó, Aném, aném a dalt. Resa 'l Parenostre mentrestant, fill! (*desapareixen per la escala, esquerra, segon terme*).

ESCENA II

ESPERANSETA *y* ONOFRE

(*Onofre vé pel fons*)

ESPERANSETA

Ay gracias a Deu! Ens heu fet passar un'ánsia...

ONOFRE

Ahont es la Mariangela?

ESPERANSETA

Es a acotxar el Tianet. Qu'heu sapigut rès?

ONOFRE

Poca cosa.

ESPERANSETA (*afanyosa*)

Del Llorensó?

ONOFRE

No més he pogut esbrinar qu'ell y el Sebastiá varen ser anit al Hostal Nou.

ESPERANSETA

A jugar! Sempre m'ho havía cregut això. El Sebastiá, el Sebastiá l'ha perdut.

ONOFRE

El mal es qu'ell té les espatlles guardades y no'l faràn culpable de res.

EEPERANSETA

Que voleu dir?

ONOFRE

Que tot ho pagarà en Llorensó; dels diners n'era responsable ell.

ESPERANSETA

Sí, però si no hagués sigut per l'altre...

ONOFRE

Esplícali això a la justicia. Després, que'l Sebastiá .. és un pillo el Sebastiá; ell pera no comprometres no hi ha fugit ab en Llorensó; ell no s'ha mogut de vila.

ESPERANSETA *(alarmada)*

Oh! Es aquí? Com ho sabeu?

ONOFRE

Aquest vespre mateix ha sigut a la taberna del Xicu; he parlat ab qui l'ha vist.

ESPERANSETA *(enguniosa)*

Però, y en Llorensó?

ONOFRE

Ningú l'ha vist a n'ell.

ESPERANSETA *(excitadíssima)*

Deu meu! Deu meu! Llavors es que haurà fugit desesperat, potsér y tot... Oh, quin pensament! *(cobrintse la cara ab les mans).*

ONOFRE

Qué vols dir?

ESPERANSETA

Tinch un corcó aquí (*al cor*), pare, que no'm deixa. Com que jo li havía dit ahir que si may sabía que jugués tot s'hauría acabat entre nosaltres...

ONOFRE

Donchs a fè que'n va fer cabal.

ESPERANSETA

No, no; ara hi veig clar; si ahir va ferho de jugar, vá ser perque vaig demanarli tant que'm dongués a guardar els seus diners; que ja no'ls debía tenir els diners. Per això'm deya que me'ls portaría avuy; se refiava de guanyarlos al joch anit; això.

ONOFRE

Mira, jo he pensat una cosa: veure al Sebastiá y ferlo cantar d'una vegada. Per ell ho sabrém lo que ha passat.

ESPERANSETA

Y creyeu que hi tornarà a casa després del esvalot d'ahir quan vos le'n traguereu?

ONOFRE

Aniré a cercarlo allà ahont sigui. Cal que surtím de duptes.

ESPERANSETA (*enguniosa*)

Sí, pare, sí, féuho. Que Deu no vulgui que siguin certes les meves temenses. N'estaría remordida per sempre més.

ONOFRE

Y quínes son les teves temenses?

ESPERANSETA (*molt afectada*)

Y si en Llorensó, desesperat...

ONOFRE

Qué?

ESPERANSETA (*esclatant el plor*)

Y si s'hagués mort en Llorensó?

ONOFRE

Vaja, petita, no las fassis aquestes suposicions.

ESPERANSETA

Pensar que fora jo qui l'hauría perdut! Ell es un desgraciat, pare, que si hagués sigut lladre, ni pensament n'hauría volgut. Ara, ara'm fa llástima 'l pobre y veig que no l'he deixat dè voler.

ESCENA III

ESPERANSETA, ONOFRE *y* DON LLUIS

(*Don Lluis vé del fons*)

ESPERANSETA

Don Lluis!

D. LLUIS

Santa nit.

ONOFRE

Qu'es que hi ha rès de nou?

ESPERANSETA

Parli, Don Lluis.

D. LLUIS

(*trayentse la capa y anantse a escalfar les mans al braser*)

Deixeume retornar un xich; vinch fet un glas.

ONOFRE

Ja ho sab que'l Sebastiá es a vila?

D. LLUIS

Sí, ja ho sé.

ONOFRE

Que potser l'ha vist?

D. LLUIS

No, però estich enterat de tot lo succeit. De'n Llorensó no passeu ànsia.

ESPERANSETA

En Llorensó? Donchs a n'ell sí que l'ha vist?

ONOFRE

Axís serà qu'ell tampoch ha sortit de vila?

D. LLUIS

Sí, va fugir, però ara ja torna a ser aquí.

ESPERANSETA (*ab gran sorpresa*)

Què diu!

ONOFRE

Y ahont es?

D. LLUIS

Ja us he dit que no'n passessiu quimera; el tinch recullit a casa.

ONOFRE

A casa de vosté?

ESPERANSETA (*ab afany*)

Digui, digui.

D. LLUIS

Creguéu que fins fà llàstima aquest xicot. Es ben bé una criatura. S'ha passat tot el dia per aquets vorals sense saber a que decidirse. A là fi, quan ja era ben bé nit ha vingut a casa mort de fret y allí s'està fet una mar de llàgrimes.

ESPERANSETA

Gracies, Deu meu! Quin pés m'ha tret de sobre, Don Lluís!

DON LLUIS

Per ell ho he sapigut tot: entabanat pel Sebastià varen ser tots dos anit al Hostal Nou; varen jugar ab els diners de la quinzena y sort và ser que a les primeres postes en Llorensó veyent que perdien se và espantar y và fugir a corre cuita ab lo que li quedava. Total una trentena de duros perduts.

ONOFRE

No ho ha perdut tot? Però com si fos; l'agafaràn de la mateixa manera.

D. LLUIS

Deixeume fer a mi, que jo miraré d'adobarho.

ESPERANSETA

Sí, Don Lluís, fàssiho; ell no es tant culpable com això.

D. LLUIS

Es clar que no n'es.

ONOFRE

Donchs, vosté mateix, arrègliho com li sembli.

D. LLUIS

Com per ara y tant en Llorensó ja es a segur, demà a primera hora faré per veure al enginyer y procurarém que tot quedi mort, rescabalantlo, com se suposa, del perjudici.

ONOFRE

Vosté sab, com ens trobém nosaltres.

D. LLUIS

Això es compte meu, y rés d'agrair. L'exemple del Sebastiá, be'ns ha de servir pera evitar de fer un'altre infelís!

ESPERANSETA

Tota la vida li tindrém en compte, Don Lluis.

D. LLUIS

Es deber d'humanitat, y prou.

ESCENA IV

ESPERANSETA, ONOFRE, D. LLUIS *y* D. ALBERT

(*Don Albert vè del fons*)

D. ALBERT

Ab permís.

ONOFRE (*sorprès*)

L'enginyer!

D. LLUIS

Vosté aquí, Don Albert? Qué passa?

D. ALBERT

Se tracta d'un assumpte urgent que'm convé parlar ab vosté. Hé sigut a casa seva y m'han dit que'l trobaría aquí. Com ja li he manifestat, la cosa porta pressa y m'he permés la llibertat...

D. LLUIS

Vol callar?

D. ALBERT

Si li sembla podriem anar a casa o allí ahont vosté m'indiques.

D. LLUIS

Si li es igual, ja que s'ha prés la molestia de venirme a trobar, podriem parlarlo aquí mateix (*cercant ab la mirada el consentiment d'Onofre, que aquest li dona*) suposant que no hi haurà inconvenient...

D. ALBERT

Per mí es igual.

ONOFRE

Nosaltres ens retirarém. Que puges, Esperanseta?

ESPERANSETA

Encara tinch un xich de feina a la cuina. (*apart a Onofre*) (Enteréu de tot a la Mariangela, que deu estar frisant) (*desapareix per la cuyna, dreta segon terme*)

ONOFRE (*cavilós*)

Què deu voler l'enginyer? (*se'n va per la esquerra, segon terme*)

ESCENA V

D. Lluis *y* D. Albert

(*Seuen tots dos*)

D. LLUIS

Vosté dirà, per més que suposo que deu tractarse del assumpte...

D. ALBERT

Del assumpte del capatàs; justament. Donchs es pera dirli que tinch la brigada pot dirse en revolta. Ara mateix acaba de venirme a trobar una comissió dels peons exigintme garanties de que demà cobraràn la quinzena.

DON LLUIS

Y que'ls hi ha dit vostè?

D. ALBERT

Els he promés que demà sens falta se'ls hi farien efectius els jornals. Jo bestreuré l'import de la quinzena sens perjudici de que... Però no es aixó lo més important. (*confidencialment*) Entre'ls obrers de la brigada hi hà una lliga feta contra mí; han sapigut que jo, complint la promesa feta a vosté, no havía

donat part del fet, y algú ha insinuat y tot de fer arrivar la nova a Barcelona, a la gerencia. Ja compendrà, Don Lluis, la gran responsabilitat que pesa assobre meu, que jo no puch, sense perill de la meva reputació, deixar passar aquesta nit sense presentar la oportuna denuncia.

D. LLUIS

Bé està, pero es possible que'ls aconteixements li estalviin aquest pas.

D. ALBERT

Qué vol dir?

D. LLUIS

Senzillament, que no cal buscar al capatàs perqué ja ha comparegut.

D. ALBERT (*sorprés*)

Qué diu? S'hà delatat ell mateix?

D. LLUIS

No, però ha vingut a casa.

D. ALBERT

Però l'intent de vostè serà entregarlo a la justicia.

D. LLUIS (*ab dignitat*)

Don Albert! Per Deu! Li sembla digne que haventse acullit a casa meva...

D. ALBERT (*estranyat*)

Donchs...

D. LLUIS

A vosté potser se li farà un xich estrany si li dich que entench que lo just, lo procedent en aquest càs es deixar el fet en la impunitat.

D. ALBERT

Don Lluis, aquesta teoría...

D. LLUIS

La professo sincerament!

D. ALBERT (*formalisat*)

Més permetim que li recordi que jo soch responsable de...

D. LLUIS

Aturis; la cantitat sustreta li serà reintegrada fins al darrer centim, això es una altra cosa.

D. ALBERT

Més, com potser això? El capatàs và jugarse l'import del dipòsit. Tinch testimonis que ho van veure anit al Hostal Nou.

D. LLUIS

Me dispensarà si li dich que aquesta versió no es completament certa, y en tant es aixís que al compareixer aquest vespre a casa el capatàs, m'ha fet entrega de la cantitat, salvant una petita diferencia que ara mateix jo completare, si vostè no ho ha de pendre malament.

D. ALBERT

Francament, me sorprén; jo estaba ben cregut... (*D. Lluis s'haurà tret la cartera de la butxaca, separantne alguns papers de Banch que entrega a Don Albert després de comptartos ràpidament*)

D. LLUIS

Si es servit; fassi el favor de comptarho.

D. ALBERT

(*prenent els bitllets y passantlos a la seva cartera*)

De cap manera. No ho ha fet vostè? Permetim una curiositat, si no es indiscreció. Es molt lo que vostè ha hagut d'afegir pera completar el total?

D. LLUIS (*sense acritut*)

Molt menos de lo que val la bona fama d'un home, encara que aquest home sigui un ca-

patàs de brigada. Y ara, no com assesor que soch de la companyía, sinó com amich, li prego que no fassi cap deligencia pera portar aquest assumpte per vies... diguemne de justicia.

D. ALBERT

Li prometo, per més que sí haig de serli franch, no m'esplico com vostè...

D. LLUIS

Li estranya que porti fins a n'aquest extrem la protecció que dispenso al capatàs, no es cert?

D. ALBERT

Francament, no deïxa de sorpendrem.

D. LLUIS

Com m'arrisco fins a passar per encubridor de un delicte acullint al culpable a casa meva mateix.

D. ALBERT

Veurà, ja que'm parla clarament, haig de manifestarli la meva opinió, y aquesta es la de que ab tot y haberse rescabalat la companyía dels perjudicis de la sustracció, el delicte no deixa d'haver sigut consumat y en consequencia crech que requiriria la intervenció de la justicia.

D. LLUIS

Baix el seu punt de vista, es possible que així sigui, però jo tinch el convenciment absolut de que he obrat conforme a la més estricta justícia... moral. He privat que un home que per circunstancies bon xich atenuants, ha comés un abús de confiansa del que pot suposarsel realment penedit y esmenat, anés a presiri pera sortirne fet un lladre de professió.

D. ALBERT (*escandalitzat*)

Pero això es anàrquich, Don Lluis! A n'a-

quet pàs acabaría per sostenirme la teoría de la irresponsabilitat moral.

D. LLUIS

Al contrari, sostinch la de la responsabilitat que contreuen devant de Deu y dels homes els que converteixin una institució que tant com punitiva deuría ser educativa, en cátedra del crim y escola del vici. No en và diu el jurísperit que sembla escrit a posta per posarlo al frontíspici dels nostres presiris, aquell terrible vers que'l Dant vegí a les portes del Infern!. «Deixeu tota esperansa vosaltres els qui entreu aquí».

D. ALBERT

Però vostè no'm negarà que cotejant la seva conducta, en aquest càs concret, ab les prescripcions legals...

D. LLUIS

No, no li nego; no serà legal, però es perfectament moral y humana y això'm basta.

D. ALBERT

(*ab solicitut un xich dubtosa*)

Un concell d'amich, Don Lluis; aquestes idees procuri no sostenirles devant de segons quí; vosté té molt present que exerceix un càrrech...

D. LLUIS

(*senzillament, pero ab dignitat*)

Qu'està sempre a la disposició de qui va confiarmel, sense que jo'l solicités.

D. ALBERT

(*picat, mes dissimulant*)

Essent aixís no insisteixo. Jo ho deya per companyerisme y per l'afecte que vostè m'inspira.

D. LLUIS

(*allargantli la mà y encaixant tots dos*)

Y jo li resto agrait per tot. (*acompanya a D. Albert fins a la porta del fons per ahont desapareix aquell*)

ESCENA VI

D. LLUIS *y* ESPERANSETA

(*Esperanseta ve de la cuina, dreta, segon terme*)

ESPERANSETA

Que ja es fora el senyor enginyer?

D. LLUIS

Sí, ja es fora y entre'ls dos ho hem deixat tot arreglat. A n'en Llorensó no l'agafaràn.

ESPERANSETA

(*ab gran efusió*)

Oh, quan li estimo, Don Lluis! (*vergonyosament*) Digui, y perdoni...

D LLUIS

Qué? Parla, dona.

ESPERANSETA

Es que no goso.

D. LLUIS (*somrient*)

Ja t'ho diré jo, donchs. Desitjas veurel, no es això?

ESPERANSETA

Això, D. Lluis.

D. LLUIS

M'ho espliço Ja't creyes haverlo perdut per sempre.

ESPERANSETA

Si senyor, però n'hauría tingut forsa sentiment. Ja m'hí havía fet tant ab ell...

D. LLUIS

Jo mateix te'l portaré aquest vespre, però procura no atabalarlo massa ab sermons; ell mateix se't confessarà (*com dientsho a n'ell mateix*) Ah si sabíen el poder que té una conciencia remordida com ne treuríen profit els homes de justicia!

ESPERANSETA

Y vol dir qu'en Llorensó n'està ben bé de penedit?

D. LLUIS

A n'aquet el tens ben segur; ha passat per la prova. Si a tots els que rellisquen se'ls hi oferissin brassos que'ls ajudessin a alsarse, seríen pochs els que acabessin de caure. Però que t'estich predicant a tú, petita? Soch amohinós, oy?

ESPERANSETA

No, Don Lluís; m'aconsola lo que vostè'm diu. Jo'l posaría en un altar a vostè.

D. LLUÍS (*jovialment*)

Vaja, may menos si tú hi veníes a resar.

ESPERANSETA (*ab convicció*)

Sí, sí que hi vindría.

D. LLUIS

(*cercantla ab la vista*)

Ahont m'he deixat la capa?

ESPERANSETA (*donantli*)

Si es servit.

ESCENA VII

D. LLUIS, ESPERANSETA, ONOFRE
y MARIANGELA

(*Onofre y Mariangela venen de l'escala, esquerra, segón terme.*)

ONOFRE

Ja se'n va, Don Lluís?

D. LLUIS

Sí, ja queda tot arreglat; ja us ho contarà la Esperanseta.

ONOFRE

Es a dir, qu'en Llorensó?...

D. LLUIS

No hi ha perill, es lliure.

ONOFRE

A n'aquest si que pot ben valerli la experiencia.

D. LLUIS

Ab vos ja parlarem, Mariangela. Ara com ara crech inútil tirar endevant aquell assumpte, desde' moment que'l vostre marit, per lo que sembla, s'ha avingut bonament a deixarvos tranquila.

MARIANGELA

Vostè ho creu aixís, Don Lluís? Es que'l Sebastià diuen qu'es a vila.

D. LLUIS

Es veritat, però ja farem que se'n vagi. L'espantaré ab el perill en que'l posa la seva complicitat ab lo d'en Llorensó y penso que això el decidirà a anarsen.

MARIANGELA

Que sía el que Déu vulga!

D. LLUIS

Lo del Sebastià sí es qu'es plet perdut, y encara Déu fassi que no tornem a sentir parlar d'ell. (*Mariangela arrenca'l plor. A Mariangela:*) Prou, prou. Hem fet tot quan hem pogut pera no arribarhi aquí; tot lo demés fóra lluitar ab lo impossible. Adéusiau.

ONOFRE

(*provant de consolar a la Mariangela que segueix plorant*)

Aconortet, dòna.

ESPERANSETA

(*apart, a D. Lluís, tot acompanyantlo fins a la porta del fons*)

Ja hi pensarà, oy, Don Lluís en lo que li he demanat?

D. LLUIS (*somrient*)

Sí, dòna, sí, no me'n descuydaré. El que siga conco no vol dir que no me'n sàpiga fer càrrech d'aquestes coses.

ONOFRE (*a Don Lluís*)

Guardis del vent, que bufa fort avuy.

D. LLUIS

Santa nit. (*Don Lluís desapareix pel fons.*)

ESCENA VIII

ESPERANSETA, ONOFRE *y* MARIANGELA

ESPERANSETA

(*tancant la vidriera*)

Quínes ratxades més fermes!

ONOFRE

Vaja, ho veyeu? En mitg de tot may se'ns tanquen totes les portes.

MARIANGELA (*ab tristesa*)

Per mí son totes ben tancades, pare.

ONOFRE

Què dius? ¡Recuiro! Y donchs, que no soch ningú, jo? Qué no no tens al teu pare?

ESPERANSETA

Y a mí?

MARIANGELA

(*abrassant a Esperanseta*)

Sí, es vritat; per vosaltres y el meu fill no més la vuy la vida.

ONOFRE (*enternit*)

Vaja, dòna, ho veus? Ja ho diuen ben bé que criatures neixem, criatures tornem. Ara ab poca cosa'n tinch prou pera fer el ploricó.

MARIANGELA

(*escoltant ab atenció y imposant silenci*)
Calleu.

ONOFRE

Què?

MARIANGELA

Diría que sentit...

ESPERANSETA

Sembla el nen que plora.

ESCENA IX

ESPERANSETA, ONOFRE, MARIANGELA *y* TIANET

(*En Tianet vé de l'escala, esquerra segón terme, quedantse als esglaons. Va mitg despullat.*)

TIANET *ploriquejant, espantat*)

Ay, mare, mare!

MARIANGELA

Fill meu, què tens?

TIANET

Es que a dalt hi ha un soroll... Un soroll més fort! ..

ONOFRE

Es el vent, home.

MARIANGELA

No veus que't refredaràs, anant axís?

TIANET

Es que m'ha agafat un espant! Jo vuy que l'avi vingui a ferme companyía.

ONOFRE

Vaja, ja vinch, però no has de tenir por, may. Els homes no'n tenen may de por, ho sents?

TIANET

Jo vuy un llum, també.

MARIANGELA (*a Esperanseta*)

Vés, pújalshi llum. (*Esperanseta se'n và a la cuina, dreta, segón terme.*)

TIANET

(*A Onofre, tot pujant abdós l'escala, esquerra segón terme, per hont desapareixen.*) Y jo vuy que'm conteu un rondalla.

ONOFRE

Sí, home, sí.

ESCENA X

MARIANGELA *y* ESPERANSETA

(*Esperanseta vé de la cuina, dreta, segón terme, portant un caputxi de llautó, encès.*)

ESPERANSETA

No'l tanquis el cancell, encara, sents? Hem quedat ab Don Lluís que faría venir al Llorensó.

MARIANGELA

A n'aquestes hores?

ESPERANSETA

Veuràs, jo li he demanat; me moría de ganes de vèurel.

MARIANGELA

Vés, vés. (*Esperanseta desapareix per l'escala, esquerra, segón terme. Mariangela, suspirant.*) Jo també era aixís, com ella! Jo també n'havía estat d'ilusionada! (*queda un moment abstreta. Després, com pera desensopirse, agafa la pala del braser y colga'l foch de cendra. Aquesta operació la realisa tombada d'esquena a la porta del fons. Pausa un xich acccentuada.*)

ESCENA XI

MARIANGELE *y* SEBASTIÁ

(*En Sebastià vé del fons, completament ubriacat, tintinejant, la gorra de gairell, que acaba per cáureli, la faixa mitg desfeta y la manta arrossegant.*)

MARIANGELA

Entra algù. Si ja serà... (*sense gírarse*) Passa, Llorensó. (*tombant el cap y ab horror, vegent el Sebastiá*) En Sebastià!

SEBASTIÁ

(*parlant tota la escena molt trencat*)

Jo... jo... En Sebastiá, el teu home, dòna.

MARIANGELA

Tu!... (*encara no revinguda de la sorpresa*).

SEBASTIÁ

Sí, jo; que't faig... por?

MARIANGELA (*enérgica*)

Vés, vèsten; ni't vuy veure tant sols; vèsten del meu davant.

SEBASTIÁ (*rient*)

Sí... ara... hi corro.

MARIANGELA

(*ab barreja de llástima y de fástich*)

Y en quin estat!

SEBASTIÁ

(*cercant una cadira y cayenthi aplomat*)

Veurás, déixem... seure, que... reboll! no sé que tenía aquell ví que sembla... que sembla que m'hagin posat ploms a les cames. Mateix... mateix... vés, que si encara hi portés el grillet!... Pésen!...

MARIANGELA

A que vens? Digues, que ja ho sabs tu que no pots tornarhi a n'aquesta casa?

SEBASTIÁ

(*comensant enfurismat y acabant per riure*)

Que no... puch tonarhi? Que no .. puch tornarhi? Y perqué no puch? Mala reíra! Vés si no puch... tornarhi.... que ja hi he tornat.

MARIANGELA

Vés, vèsten allà ahont vulguis, pero surt d'aquí. De mi no te'n recordis més. Es pel meu fill, pel Tianet, ho sents? Perque tu no'l

perdis, mal home; que si tu vols serho un mal home, ell no, ell no que no vuy que ho sigui.

SEBASTIA (*cínicament*)

Que'm fas... riure! Ara... sembla que'm vulguis fer la por... Tu... a mí!...

MARIANGELA

Vésten, Sebastiá, que cridarè y també te'n treuràn d'aquí. El pare no't vol veure més de la vida.

SEBASTIÁ

(*aixecantse de la cadira enfurismat*)

Aquell... vellot?... Aquell... vellot?... Veuràs jo com el faig ballar al... vellot... Vina, tu!...

MARIANGELA (*reculant*)

No t'acostis!

SEBASTIÁ

Es que't dich... que vinguis. (*Prova d'avensar, trontolla y torna a caure assegut a la cadira*).

MARIANGELA

Infelís! Si fins faríes llàstima si no fessis esglay!

SEBASTIÁ

Donchs, veuràs.... ara. (*signant a fora*). Aquells d'allà... no'se'n riuràn... més. Ara jo... jo... us trech. Tu, fòra... el vellot, fòra!... (*tornant a la idea d'avans*) Que no'm deixan tocar... la dona... Ximples! Mes que ximples!

MARIANGELA (*apart*)

Qué diu!

SEBASTIÁ

(*aixecantse novament de la cadira*)

Reboll! Ja ho veuràn .. si soch home! (*dirigintse altre cop a Mariangela*). Tú... fòra; el

vellot... fòra; la Esperanseta... (*rient estúpidament*). No, ella la guardo... pel Llorensó (*rient més fort*). Es... pel... Llorensó, dòna. (*Segueix riet una estona*).

MARIANGELA

Deu meu! Qué intentarà aquest home?

SEBASTIÁ

(*armantse novament*)

Fòra! ja he dit... fòra; jo... aquí; jo no més... au! au!

MARIANGELA

No ho provis de tocarme!

SEBASTIÁ

He dit... a fòra!...

MARIANGELA

(*veyent que'l Sebastiá tracta de tornar a escométrela*)

Verge Santa, ampareume! (*provant de desferse den Sebastiá, qui ha conseguit atraparla*). Déixem!

SEBASTIA (*saccejantla*)

A fòra!

MARIANGELA

Déixem estar! (*cridant*) Pare! (*Fins acabar l'acte molt ràpit tot*).

SEBASTIÁ

Ets... la meva... dona.

MARIANGELA

Vèsten! No'm toquis!

SEBASTIÁ

Tú, tú vèsten... mala!...

MARIANGELA

(*ab esglay creixent*)

Auxili!

SEBASTIÁ

Crida, crida!...

MARIANGELA

Pare!...

SEBASTIA

(pegantli ab el puny clos)

Té, donchs, té!

MARIANGELA

Pare, corréu!

SEBASTIA

(tornantli a pegar)

Arri... té!

MARIANGELA

Pare!

SEBASTIÁ

(rient ab posat d'estúpit)

ESCENA XII

MARIANGELA, SEBASTIA y ONOFRE

(Onofre apareix per la escala. esquerra segon terme, alarmat pels crits de Mariangela).

ONOFRE

Oh, el lladre! *(corrent precipitadament cap a n'en Sebastiá y agafantlo violentment per les espatlles)*. Péguem, péguem a mi, valent!

SEBASTIA

(lluytant ab l'Onofre)

Déixem, vellot!... vellot!

MARIANGELA

Senyor, assistiunos!

ONOFRE

No, no fugiràs, mal escorpit!

SEBASTIA

No m'agafis... vellot!

ONOFRE

(*atuint a n'en Sebastiá, empró seguint subjectantlo mentrés es en terra*)

Té; a terra!

SEBASTIÁ (*rabiós*)

Déixem!

ONOFRE

Acábet aquí de rábia! borratxo! lladre!

MARIANGELA

(*corrent esgarrifada cap a la porta del fons, demanant auxili*)

Gent! veniu!

SEBASTIÁ

(*forfollant ab el bras que li queda lliure y trayentse'l ganivet de la faixa ab el que fereix al Onofre*)

Que'm deixis!... Donchs, té!...

ONOFRE

(*redressantse y tintinejant fins apoyarse en algun lloch pera no caure*)

Oh, m'ha ferit!

MARIANGELA

(*corrent a assistir al séu pare y ab un gran xiscle*)

Pare!

ONOFRE

(*esforsantse per permaneixer serè, més ab les faccions contretes pel dolor, tot portantse la mà a un costat*)

Rès... no es rès!

MARIANGELA

Correu! Assistencia!

ESCENA XIII

MARIANGELA, SEBASTIÁ, ONOFRE, ESPERANSETA y TIANET

(*Esperanseta vé de la escala, esquerra segon terme, baixant precipitadament els grahons; al cap d'un moment apareix en Tianet per el mateix lloch, baixant la escala lentament, plorant y ab gran esglay*).

ESPERANSETA

Que hi ha? Deu meu, el pare! (*examinantlo*) Sanch?

ONOFRE

(*ab veu feble y trencada*)

Rès... no es rès! (*Entre la Mariangela y la Esperanseta el porten a seure en una cadira ahont queda colapsat*)

ESCENA XIV

MARIANGELA, SEBASTIA, ONOFRE, ESPERANSETA, TIANET, D. LLUIS, LLORENSÓ *y gent del poble*

(*Pel fons entra gent del poble, anantse a reunir als grupus que formen Onofre, Mariangela y Esperanseta*)

SEBASTIÁ

(*Ha conseguit penosament aixecarse, tornantse a entregar a la obsessió d'avans al veurer entrar gent*)

Fòra! Fòra! A fòra tots! (*dona alguns passos vacilant, acabant per caure assentat en una ca-*

dira, quedant completament estrany a lo que passa)

D. LLUIS

(*venint del fons, seguit de'n Llorensó*)

Que ha passat? (*vegent a l'Onofre*) Oh, ferit!

LLORENSÓ

(*a la Esperanseta, senyalant a n'en Sebastià*)

Y ha estat...

ESPERANSETA

Sí, ell!.

LLORENSÓ

(*abrahonantse furiós contra en Sebastià y saccejantlo*)

Maleit! Maleit síes!

D. LLUIS (*contenintlo*)

Déixel, déixel estar!

LLORENSÓ (*a n'en Sebastià*)

Assessí!

D. LLUIS

Els assessins son a fòra; aquí no més hi ha víctimes! (*Se senten els sanglots de la Mariangela y de la Esperanseta, mentres cau el teló*).

TELÓ

ERRADES MÉS IMPORTANTS

Pàgina	Ratlla	Diu	Deu dir
22	24	què no ho *sabien?*	què no ho *sabieu*
27	30	no *encaborirthi*	no *encaboriarthi*
35	26	No *hi* vens pera véurel?	No vens pera vèurel?
60	34	Aquí, aquí anem a *rar* sempre! *Apa*	Aquí, aquí anem a *parar* sempre! *A*
67	6	*havi* de sortir...	*havia* de sortir...
72	24	que tenint *entiment*	que tenint *enteniment*
81	2	jugar *a* cartes vistes?	jugar cartes vistes?

Nota.—Les altres errades que hi han en aquesta edició poden ser facilment esmenades pel bon criteri dels llegidors.

Altra. — L'autor prega a tots els que vulguin representar aquesta obra que, avans de posarla en estudi, esmenin sobre l'exemplar les errades d'imprempta de conformitat ab la pauta que més amunt s'indica.

OBRES DEL AUTOR

	Pessetes
La cugula. — Drama en tres actes.	2'
De bon tremp.— Drama en tres actes.	2'
Reixes enfora.—Drama en tres actes. . . . . . ,	2'
Les ales de cera.— Comedia en dos actes.	1'50
Un interior. — Comedia en un acte.	1'
Duetto — Pas de comedia (un acte).	1'
La sabia casualitat. — Farsa (un acte).	1'
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda.— Sainet en un acte. . . .	0'50

	Pessetes
De quand les besties parlaven. (1) — Llibre de faules. (Agotat).	1'
Encare parlen les besties. (2).	1'

(1) De la «Biblioteca Patufet».

(2) De la «Biblioteca Patufet».

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

	Pessetes	
La llàntia del odi, tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio. . .	2	
La fortuna boja, comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2	
Papà ministre, drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta.	2	
¡Por! comedia en un acte, per Felix Duquesnel. (agotada)		50
Els mestres contistes. Volum primer. .	1	
La campana submergida, rondalla escénica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
Les ales de cera, comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres. . . .	1	50
Cor delator, monòlech, per Edgar Poe.		25
L'assumpció de Hannele Mattern, drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1	50
Els pobres menestrals, obra en tres actes, per Adrià Gual	2	
Els mestres contistes, Volum segón.	1	
Els picarols, rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrian.	2	
Joventut de Príncep, comedia en cinch actes, per Wilehlm Meyer Forster.	2	
Gent d'ara, comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor	1	50

	Pessetes
Un cop de vent, pas de comedia per Joseph Morató	50
Cavallería Rusticana, Escenes sicilianes, per G. Verga.	75
Rosa Bernd, drama en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
L'honor, topo en un acte, per Apeles Mestres.	50
Els mestres contistes. Volum tercer . .	1
La familia Rocamora, drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . .	2
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda, sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.	75
El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
La morta, quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet	1
L'enrenou del poble, quadro de costums en un acte, per Felip Palma. . . .	75
El comensar de les coses, comedia en quatre actes, per Joseph Morató. .	2
Llibre del actor, per J. Ferràn Torras.	1
Flames en l'ombra, drama en tres actes, per A. Butti.	2
Les precioses ridícules, comedia en un acte, per Molière.	1
Drama d'humils, un acte, per J. Puig y Ferreter	1

	Pessetes
Nit de neu, drama en un acte, per Robert Bracco.	1
Pèl de Panotxa, obra en un acte, per Jules Renard	
L'Agricultor de Xicago, comedia en dos actes, per Gabriel Timmory .	1 50
Gaziel, poema lírich-dramàtich en un acte, per Apeles Mestres. . . .	1
Les angunies del repòs, comedia en tres actes, per Joseph Morató. .	2
Edip Rey, tragedia de Sòfocles. . .	2
El malalt imaginari, comedia en tres actes, de Molière.	2
Flors y Violes, dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet.	1 50
Les arrels, drama en tres actes, de Joseph Morató	2
La Cort de Lluís XIV, drama històrich en cinch actes, de Victorià Sardou.	2
La Rondalla del Amor, Trilogía, de l'Apeles Mestres.	1
Les bessones, quadro de comedia, den Florenci Cornet.	75
Reixes enfora, drama en tres actes, den Manel Folch y Torres . . .	2

Preu: 2 ptes.